

STORTINGET

Innst. 352 L

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Prop. 107 L (2021–2022) og Dokument 8:141 L (2021–2022)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur og Mari Holm Lønseth om å innføre en beredskapshjemmel i plan- og bygningsloven for å håndtere en stor flyktningsstrømming

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Prop. 107 L (2021–2022)

Det vises i proposisjonen til at regjeringen 1. april 2022 fremmet en proposisjon til Stortinget med endringer i statsbudsjettet for 2022. Den inneholder forslag om økonomiske tiltak som en følge av krigen i Ukraina og berører en rekke departementers ansvarsområder, jf. Prop. 78 S (2021–2022). Det foreslås blant annet økte bevilgninger til utlendingsforvaltningen, vertskommunene og forskjellige integrerings- og inkluderings tiltak.

Det pekes i proposisjonen som er til behandling i denne innstillingen på at det samtidig vil være nødvendig med regelverksendringer innenfor flere sektorer for å håndtere en situasjon der et høyt antall fordrevne fra Ukraina kommer til Norge for å søke beskyttelse her.

Det vises i proposisjonen til at basert på siste tilgjengelige prognoser for ankomster er norske kommuner anmodet om å bosette 35 000 personer i 2022. Det er syv ganger flere enn antallet som årlig har blitt bosatt i norske kommuner de siste årene. Samtidig er situasjonen i

Ukraina og nærområdene uforutsigbar, og det må planlegges for at Norge kan motta et betydelig høyere antall.

Det pekes i proposisjonen på at høye ankomsttall fører til utfordringer i alle ledd, fra registrering av søknader og innkvartering i mottak til bosetting i kommunene. Høye ankomsttall fører videre til økt press på grunnleggende velferdstjenester som barnehage, skole og helsetjenester i både vertskommuner for mottak og for bosettingskommuner. Persongruppen som er fordrevet fra Ukraina, har en annen sammensetning enn asylsøkere som har ankommet de siste årene, ved at hoveddelen er kvinner, barn og eldre.

Det vises i proposisjonen til at fordrevne fra Ukraina kan få midlertidig kollektiv beskyttelse i Norge. Tillatelsene er gitt for ett år, men kan fornyes dersom situasjonen i Ukraina vedvarer. Det må planlegges for at behovet for beskyttelse kan bli av en viss lengde. Regjeringens grunnleggende målsetting er at de fordrevne får et godt opphold i Norge og raskt kan delta i det norske samfunnet. Barn skal få gå på skole eller i barnehage og ha sosial interaksjon med andre barn. For å lykkes med både mottak og integrering av svært mange mennesker på én gang, må enkelte ordninger og tjenester innrettes annerledes enn i en normalsituasjon. Regelverket må være tilstrekkelig fleksibelt, slik at kommunene raskt skal kunne bosette de fordrevne. Kapasitetsutfordringer kan gi behov for midlertidige tilpasninger av regler, også for andre enn de fordrevne fra Ukraina.

Enkelte av endringsforslagene i proposisjonen retter seg mot utfordringer som gjør seg gjeldende allerede med dagens ankomsttall. Andre forslag skal i større grad ivareta behov som kan oppstå dersom ankomsttallene blir betydelig høyere enn de prognosene som nå legges til grunn. Dersom Norge skulle motta et svært høyt an-

tall fordrevne fra Ukraina, vil det kunne gi behov for ytterligere å forenkle regelverket.

Det vises i proposisjonen til at alle endringene som foreslås i proposisjonen, er midlertidige, og oppheves senest 1. juli 2023. Dersom det på dette tidspunktet er behov for å videreføre enkelte forslag, vil forslagene høres og lovendringer fremmes for Stortinget. Departementet mener det er hensiktsmessig med en midlertidig lov for å regulere en slik uforutsigbar og særegen situasjon. Behovet for permanente beredskapshjemler i enkelte av sektorlovene må eventuelt vurderes på et senere tidspunkt.

Endringene som foreslås i proposisjonen, knytter seg til ulike departementers ansvarsområder. Det vises i proposisjonen til at regjeringen har ønsket å presentere forslagene samlet for å gi et helhetlig bilde av behovet for regelendringer som følge av de høye ankomsttallene av personer fordrevet fra Ukraina.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 5. april 2022 på høring et forslag om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina. Høringsfristen ble satt til 12. april 2022. Det vises i proposisjonen til at departementet har forståelse for at det har vært krevende for høringsinstansene å sette seg inn i høringsnotatet og utforme hørings svar innenfor en så kort høringsfrist.

I proposisjonens punkt 2 beskrives kort situasjonen som danner bakgrunnen for forslagene i proposisjonen, og i punkt 2.3 gis en overordnet beskrivelse av ankomst, mottak- og bosettingsfasen for personer dekket av ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse.

I proposisjonens punkt 3 gis en generell omtale av konstitusjonelle og folkerettslige rammer for forslagene i høringsnotatet, herunder Grunnloven, FNs flyktningkonvensjon, Den europeiske menneskerettskonvensjon, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, FNs barnekonvensjon og nærmere om diskrimineringsvernet.

Andre lands rett omtales kort i proposisjonens punkt 4, herunder EUs direktiv om midlertidig beskyttelse (2001/55/EF) og Danmark.

I proposisjonens punkter 5 til 10 omtales gjeldende rett, forslag i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering på flere rettsområder.

I proposisjonens punkt 5 beskrives ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse i utlendingsloven. Det redegjøres også for noen sentrale begreper, samt forholdet mellom utlendingslovens bestemmelse om kollektiv beskyttelse i § 34 og andre bestemmelser i loven. Departementet vurderer at det ikke er behov for endringer i utlendingsloven.

I proposisjonens punkt 6 redegjøres det for regler om vandelskontroll og politiattest samt regler om tolk. Dette er regler som berører flere sektorer, men hvor det

ikke er vurdert som nødvendig å gjøre endringer i dagens regler. I punktet redegjøres det også for tiltak for å mobilisere pensjonister for å ivareta et ekstraordinært personellbehov som følge av det høye antallet av fordrevne fra Ukraina som har kommet til Norge. Det foreslås en endring i folketrygdloven som gir sykepengerett til de som mottar ugradert avtalefestet pensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning, og som utfører arbeid der avlønningen skjer etter særskilt sats for pensjonistavlønning for tjeneste som er nødvendig for å ivareta et ekstraordinært personellbehov i forbindelse med personer fordrevet fra Ukraina.

I proposisjonens punkt 7 foreslås det å innføre et kapittel i integreringsloven om midlertidige regler for personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34. Det er behov for tilpasninger på grunn av høye ankomster i løpet av en kort tidsperiode og usikkerhet rundt hvor lenge personer fordrevet fra Ukraina vil oppholde seg i Norge. Det foreslås at personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, skal ha rett, men ikke plikt, til å gjennomføre kompetansekartlegging og karriereveiledning og delta i introduksjonsprogram. Introduksjonsprogrammet for de som har utdanning på videregående nivå eller høyere fra før, kan vare i inntil seks måneder, med mulighet for forlengelse i inntil seks måneder. Programmet for de som ikke har utdanning på videregående nivå fra før, kan vare i inntil tre år, med mulighet for forlengelse i inntil ett år. Programmet skal bestå av arbeids- eller utdanningsrettede elementer og et språktilbud. Det foreslås at personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, skal ha rett til opplæring i norsk etter bosetting i en kommune. Det foreslås at retten skal gjelde i ett år fra oppstartstidspunktet. Fordi situasjonen er uforutsigbar, og det kan være behov for ytterligere tilpasninger i en situasjon med svært høye ankomster, foreslås det en hjemmel som åpner for at departementet kan gi midlertidig forskrift når det er nødvendig for å tilpasse integreringstiltak til personer med midlertidig kollektiv beskyttelse etter utlendingsloven § 34.

For å ta imot et økt antall enslige mindreårige asylsøkere foreslås det i proposisjonens punkt 8 endringer i reglene i barnevernloven kapittel 5A om omsorgssentre for mindreårige. I tillegg til en presisering av at barnevernets ansvar for enslige mindreårige under 15 år også gjelder flyktninger og barn som har fått opphold etter utlendingsloven § 34, foreslås det at enslige mindreårige kan tilbys opphold i et familiebasert tilbud som et alternativ til omsorgssentre for mindreårige. Det familiebaserte tilbudet skal oppfylle samme krav som stilles til fosterhjem. For å sikre at barnevernet i en presset situasjon gis økt fleksibilitet til å prioritere sine ressurser til det beste for alle barn som har behov for tjenester fra barnevernet, foreslås det en hjemmel for departementet til å fastsette midlertidig unntak fra bestemte tids-

frister i forskrift. Departementet tar for øvrig sikte på å fastsette midlertidig forskrift med unntak fra krav til et bestemt antall oppfølgings- og tilsynsbesøk. Det foreslås også enkelte justeringer i regelverket om barnevernsvedtak over landegrensene, for å forenkle prosedyrene for samarbeid med ukrainske myndigheter.

I proposisjonens punkt 9 vurderer departementet behovet for midlertidige endringer i regler for skole og barnehage. Departementet foreslår en midlertidig utvidelse av den absolutte fristen for når retten til fullverdig opplæring skal oppfylles, fra én til tre måneder, og en forskriftshjemmel for å gi mulighet til ytterligere utvidelse. Kravet om at retten skal oppfylles så raskt som mulig, foreslås ikke endret. Departementet foreslår dessuten et midlertidig unntak fra kravet til elevens eller foresattes samtykke for at særskilt opplæringstilbud for nyankomne elever gis i egne grupper, klasser eller skoler.

Departementet foreslår to midlertidige forskriftshjemler i barnehageloven for å legge til rette for midlertidig godkjenning av barnehager og barnehageplasser, slik at kommunen kan sette vilkår om godkjenningens varighet og nedskalere barnehagetilbudet når barnetallet går ned igjen etter at barna som har kommet fra Ukraina, enten har reist tilbake eller har begynt på skolen.

I proposisjonens punkt 10 foreslår departementet en hjemmel for at det i forskrift kan gjøres helt eller delvis unntak fra enkelte plikt- og rettighetsbestemmelser i pasient- og brukerrettighetsloven, spesialisthelsetjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven. Adgangen til å gjøre slike unntak skal være begrenset til situasjoner der det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina, er nødvendig å foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til å sikre at helse- og omsorgstjenestens kapasitet ikke overskrides.

I proposisjonens punkt 11 redegjøres det for relevant regelverk som berører deltakelse i arbeidslivet og økonomiske ytelser. Det vurderes ikke som nødvendig å gjøre tilpasninger i arbeidsrettslige regler, regler om arbeidsmarkedstiltak eller regelverk om økonomiske ytelser.

For å kunne sikre tilstrekkelig kapasitet for innkvartering, bosetting, barnehage og skole, foreslås det i proposisjonens punkt 12 endringer i plan- og bygningsloven. Det foreslås en ny § 20-9 som gir kommunene myndighet til å gi unntak fra arealplan og krav om søknad om tillatelse for oppføring, tidsbestemt bruksendring av eksisterende bygninger og plassering eller oppføring av midlertidige bygninger. Bestemmelsen er i første rekke rettet mot tiltak med varighet i inntil to år. For å sikre at kommunene har tilstrekkelig handlingsrom og fleksibilitet til å skaffe nok boliger, åpner likevel lovforslaget for at kommunene også kan gi unntak for oppføring av

nye, permanente boliger. Det er også foreslått enkelte unntak fra krav i lov og forskrift, deriblant krav til nabovarsel, midlertidig brukstillatelse, ferdigattest og tekniske krav.

I proposisjonens punkt 13 omtales økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene. Rask bosetting av mange fordrevne fra Ukraina vil legge press på de kommunale tjenestene. Kommunene er i utgangspunktet kompensert for merkostnader ved bosetting, hovedsakelig gjennom integreringstilskuddet. Ved rask bosetting av svært mange vil det kunne bli vanskelig, både økonomisk og praktisk, å gi et tjenestetilbud til de fordrevne. Lovendringene i denne proposisjonen skal gi økt fleksibilitet til kommunene for å lette bosettingen og isolert sett bidra til å gi kommunene økt økonomisk og juridisk handlingsrom til å håndtere bosettingen.

I proposisjonens punkt 14 gis merknader til bestemmelsene i lovforslaget.

1.2 Dokument 8:141 L (2021-2022)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Vedtak til lov
om endring i plan- og bygningsloven

I

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

Ny § 20-10 skal lyde:

§ 20-10 Unntak ved kriser, katastrofer eller andre ekstraordinære situasjoner i fredstid

Ved kriser, katastrofer eller andre ekstraordinære situasjoner i fredstid kan Kongen for inntil 1 år av gangen bemyndige departementet til å fatte beslutning om midlertidige tiltak uavhengig av foreliggende planer og uavhengig av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Beslutning gis bare etter anmodning fra annen statlig eller kommunal myndighet.

Midlertidige tiltak som nevnt i første ledd kan omfatte bruksendring, utvidelse av drift og plassering eller oppføring av byggverk. Beslutning kan også omfatte rett til foreta endringer av byggverket eller eiendommen som anses nødvendige. Varigheten av tiltaket fastsettes i beslutningen.

Ved beslutning etter første ledd kan departementet fravike bestemmelsene om saksforberedelse og vedtak i forvaltningsloven kapittel IV og V. Før beslutning fattes, skal uttalelse fra kommunen innhentes så langt det er praktisk mulig. Departementet underretter snarest kommunen om beslutningen.

Bestemmelsene om grannevarsel i grannelova § 6 gjelder ikke.

Beslutning etter første ledd kan ikke påklages. Det samme gjelder vedtak om avvisning av klage. Det kan ikke gis midlertidig forføyning mot tiltak som iverksettes i medhold av første ledd. Det kan ikke kreves granneskjønn etter grannelova §§ 7 og 8 for slike tiltak eller retting etter grannelova § 10.

Departementet kan gi forskrifter til utfylling og gjennomføring av denne bestemmelsen.

II

Loven trer i kraft straks og oppheves 1. januar 2024.»

Det vises til dokumentet for en nærmere beskrivelse av forslaget.

2. Komiteens behandling

Komiteen behandler i denne innstillingen to saker, Prop. 107 L (2021–2022) og Representantforslag 141 L (2021–2022).

For den sistnevnte saken har komiteen i brev av 10. mars 2022 til Kommunal- og distriktsdepartementet ved statsråd Bjørn Arild Gram bedt om en vurdering av forslaget. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 18. mars 2022. I brev av 28. mars ba statsråd Gram komiteen om å stille behandlingen av representantforslaget i bero, i påvente av forslag til regelverksendringer, bl.a. i plan- og bygningsloven.

Komiteens flertall besluttet en slik utsettelse 31. mars. 6. april 2022 samtykket presidenten i utsettelsen.

Komiteen har imøtesett og mottatt skriftlige innspill i begge sakene.

Komiteen har mottatt kopi av vedlagte rettelser fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet ved statsråd Marte Mjøs Persen av 13. mai 2022.

Vedlagt følger også svarbrev av henholdsvis 16. mai og 18. mai 2022 fra statsråden til spørsmål fra Høyre og Sosialistisk Venstreparti.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rune Støstad, Siri Gåsemyr Staalesen, Terje Sørvik og lederen Lene Vågslid, fra Høyre, Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Kari Mette Prestrud, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og Erlend Wiborg, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, Tobias Drevland Lund, og fra Venstre, André N. Skjelstad, viser til at i denne innstillingen behandles

både Prop. 107 L (2021–2022) og Representantforslag 141 L (2021–2022).

Komiteen viser til at det er en målsetting å sikre at flyktninger fra Ukraina raskt kan komme i gang igjen med sitt nye liv og delta i det norske samfunnet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at med en stor tilstrømning på kort tid har det vært noe utfordringer med kapasiteten i alle ledd i oppstartsfasen. Heldigvis har en del av flaskehalsene nå begynt å løses opp. Registreringskapasiteten hos politiet, UDIs behandling av asylsøknadene og kartlegging av flyktninger før bosetting er forenklet. Dette har allerede økt tempoet i bosettingen, og det forventes at tempoet vil øke ytterligere. Skoler og barnehager må ta imot nye elever med språkutfordringer og traumatiske opplevelser bak seg. Helse- og sosialtjenestene vil også merke økt pågang. Flertallet viser til at regjeringen har lagt fram en lovproposisjon for Stortinget med forslag til midlertidige endringer i flere lover. Formålet med disse endringene er å sikre at kommunene raskt skal kunne bosette og fortsatt gi et tilfredsstillende velferdstilbud.

Flertallet viser til at komiteen har imøtesett og mottatt skriftlige innspill i begge sakene som behandles i innstillingen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at den norske modellen med spredt bosetting og måten det norske samfunnet er organisert på, er blant hovedgrunnene til at Norge har lykkes bedre med integreringen enn mange andre land. Et overordnet mål for integreringen av ukrainske fordrevne må være at barn og voksne tas godt imot av lokalsamfunn over hele landet, at veien ut i arbeid eller utdanning blir kortest mulig, og at alle møter et trygt og seriøst arbeidsliv uten fare for å bli utnyttet i en sårbar situasjon.

Dette flertallet viser til at situasjonen i Ukraina fortsatt er uforutsigbar, og at det er usikkert hvor mange ukrainske fordrevne som vil komme til Norge i tiden fremover. UDI anslår i sin siste prognose at det vil komme 45 000 ukrainere i 2022, og selv om dette tallet er usikkert, må norske myndigheter planlegge for et høyt antall ankomster. Dette vil legge press på velferdstjenester og bosettingskapasitet ute i kommunene, som allerede har mange lovpålagte oppgaver. Dette flertallet mener derfor det er helt nødvendig å sikre at regelverket er fleksibelt nok til at kommunene raskt og effektivt kan håndtere et stort antall flyktninger.

Dette flertallet viser til at behovet for tilpasninger i regelverket må veies opp mot målet om at fordrevne fra Ukraina skal sikres en trygg og forutsigbar hver-

dag, og at de kommer i gang med sine nye liv så raskt som mulig ute i lokalsamfunn som er klare for å ta imot dem.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at det samlede forslaget til lovendringer som er lagt frem av regjeringen, ivaretar disse hensynene på en god måte.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Russlands og Putins meningsløse krigføring mot Ukraina har ført til at Europa nå opplever den største flyktningkrisen siden andre verdenskrig. UDIs siste anslag, som er beheftet med stor usikkerhet, er at Norge må forberede seg på å ta imot 45 000 flyktninger i 2022.

Disse medlemmer viser til at Høyre helt siden krigen brøt ut, har etterlyst en klar strategi fra regjeringen for å håndtere en svært stor flyktningkriser. Norge opplevde en flyktningkriser i 2015–2016, og beredskap for mottak av flyktninger ble i den forbindelse forbedret. Disse medlemmer viser til at det i 2015 kom om lag 30 000 asylsøkere til Norge. Disse medlemmer viser til at det i forbindelse med denne flyktningkrisen var krevende å sikre innkvartering til alle. Det er nå anslått at det vil komme flere på kortere tid, som viser at det er helt nødvendig med midlertidige lovendringer.

Disse medlemmer mener gode planer i seg selv ikke er tilstrekkelig for å håndtere en kriser, og viser til at det også er nødvendig med tilstrekkelig kriseforståelse og koordinering fra myndighetene. Disse medlemmer viser til at Høyre i begynnelsen av mars, kort tid etter krigsutbruddet, etterlyste et eget hurtigspor for å få ukrainske flyktninger ut i jobb, tilgang på stønad for livsopphold og en gjennomgang av relevant lov- og forskriftsverk for å tilpasse regelverket til en krevende og ekstraordinær situasjon. Disse medlemmer er positive til at regjeringen nå har sendt et forslag til Stortinget om dette, men mener regjeringen kunne og burde levert dette tidligere, særlig for å gi kommunene og mottaksapparatet for øvrig mer forutsigbarhet om hvilket tilbud de er forpliktet til å gi de fordrevne fra Ukraina.

Disse medlemmer viser til at det nå er en stor hjelpevilje i det norske samfunnet. Den ser vi i kommunene, næringslivet, lokalsamfunn og frivilligheten. Disse medlemmer viser til at kriser, for eksempel med store flyktningankomster, viser at en viktig del av Norges beredskap er et samarbeid mellom offentlige, private og frivillige aktører. Disse medlemmer mener alle gode krefter må jobbe sammen for å løse krisen, og viser blant annet til at store deler av UDIs beredskap i oppbygging av asylmottak er et samarbeid med private aktører.

Disse medlemmer stiller spørsmål ved om de foreslåtte lovendringene fra regjeringen er tilstrekkelig

for å håndtere en svært krevende situasjon. Disse medlemmer viser til at regjeringen selv i proposisjonen skriver

«Dersom Norge skulle mottak et svært høyt antall fordrevne fra Ukraina, vil det kunne gi behov for ytterligere forenklet regelverk.»

Disse medlemmer merker seg at regjeringen har gått bort fra flere forslag sammenlignet med høringen, blant annet endring i fylkeskommunenes rolle i forbindelse med bosetting.

Disse medlemmer støtter at det innføres midlertidige lovendringer for å håndtere situasjonen. Disse medlemmer vil likevel understreke at dette er midlertidige lovendringer innført for å håndtere en krisesituasjon, og at disse reglene ikke skal vedvare i en normalsituasjon. Disse medlemmer mener videre at det ikke med dagens ankomster er grunnlag for å fravike rettigheter for blant annet pasienter og barn som trenger hjelp fra barnevernet.

Disse medlemmer mener bosettingen av fordrevne fra Ukraina går for sakte. Per 18. mai 2022 er det bosatt om lag 2 500 flyktninger fra Ukraina. For omtrent 4 000 flyktninger er det inngått avtale om bosetting, men de er enda ikke bosatt. Samtidig har det ankommet omtrent 16 000 ukrainske flyktninger til Norge, som betyr at flere tusen venter på bosetting. Mange har ventet lenge på bosetting, og mange bor privat. Disse medlemmer mener særlig det haster å få på plass en løsning for de flyktningene som bor privat. Disse menneskene har allerede begynt å få en tilknytning til lokalsamfunnet, og mange ser på muligheten for å ta seg arbeid, men vegrer seg som følge av usikkerhet om de vil bli bosatt i en annen kommune. Tilsvarende er kommunene hvor flyktningene bor privat, klare til å ta imot og bosette raskt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til dagens ordning med avtalt selvbosetting. Når en flyktning bosettes gjennom avtalt selvbosetting, må kommunen og flyktningen søke IMDi om å avtale selvbosetting. IMDi må deretter fatte vedtak om selvbosetting. Tiden IMDi bruker på å fatte vedtaket, kan være en måned. Disse medlemmer mener dette er unødvendig lang ventetid i denne ekstraordinære situasjonen. Kommunene opplever også usikkerhet ettersom de mottar integreringstilskudd først fra det tidspunktet flyktningen er bosatt. Det betyr at kommunen sitter klar til å gi tilbud, flyktningen er klar til å bli en del av lokalsamfunnet, mens man venter på vedtak fra nasjonale myndigheter. Disse medlemmer vil derfor midlertidig forenkle ordningen med avtalt selvbosetting. Disse medlemmer mener det i en overgangsfase kan være tilstrekkelig at kommunene godkjenner selvbosetting for fordrevne som bor privat i kommunen

gjennom ordningen Alternativ mottaksplass (AMOT). Kommunene klarer selv å vurdere om de har kapasitet til mottak, og dette vil kunne bidra til å forkorte prosessen med flere uker ved at kommunen og flyktningen ikke må vente på et endelig vedtak fra IMDi.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen midlertidig forenkle ordningen med avtalt selvbosetting, slik at det i en overgangsfase legges til grunn at det er tilstrekkelig at kommunen godkjenner selvbosetting for fordrevne fra Ukraina med oppholdstillatelse som oppholder seg i kommunen gjennom Alternativ mottaksplass (AMOT).»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at mange familier vil bli bosatt i en kommune i løpet av sommeren 2022. Disse medlemmer understreker viktigheten av at et integreringsløp ikke settes på vent i ferien. Mange av de som har ventet på bosetting, har allerede satt livet sitt på vent i flere måneder, og det bør ikke ytterligere forsinkes av sommerferie. Disse medlemmer viser til at integreringstilbudet bør gis også i løpet av sommeren, og at alle barn bør sikres mulighet til aktivitet gjennom sommeren. Dette kan for eksempel være fritidsaktiviteter, sommerskole eller lignende. Kommunene bør samarbeide med private og frivillige for å gi et best mulig tilbud. Disse medlemmer viser til at kommunene vil motta integreringstilskudd, og at dette kan benyttes til formålet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at per 19. mai 2022 var det til sammen 13 336 personer med innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse (fra Ukraina). Av disse var 8 135 på vei til å bli bosatt eller var allerede bosatt. Dette innebærer at 2839 allerede er bosatt, mens det er inngått avtale om bosetting for 4 414 personer og sendt forespørsel til kommuner om å bosette 882 personer. Det er 1 947 personer som ikke har bedt om å bli bosatt med offentlig hjelp.

Disse medlemmer viser videre til at gjennomsnittlig ventetid fra vedtak om opphold til bosetting per dags dato er 0,5 måneder for fordrevne fra Ukraina. Til sammenligning var gjennomsnittlig ventetid i 2019 3,2 måneder for alle flyktninger, og i 2015 var den på 8,4 måneder.

Disse medlemmer viser til forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre om å forenkle ordningen med avtalt selvbosetting, ved at kommunene selv skal godkjenne selvbosetting for fordrevne fra Ukraina som oppholder seg i kommunen gjennom AMOT. Disse medlemmer viser til at en forutsetning for bosetting

med offentlig hjelp er at personen har fått innvilget opphold etter søknad om beskyttelse. Kommunen har ikke oversikt over hvilke flyktninger i AMOT som har fått innvilget opphold. En slik løsning vil kunne begrense muligheter til styrt og spredt bosetting, hvor flere hensyn må sees i sammenheng, og det vil også kunne skape et stort press på kommunene når de har fylt opp sine vedtaks plasser.

Disse medlemmer viser til at den foreslåtte ordningen vil kunne innebære risiko for dobbeltarbeid i kommunene og IMDi. Ordningen med avtalt selvbosetting har videre allerede blitt forenklet, og IMDi øker nå kapasiteten slik at kommunene raskere kan få svar på henvendelser.

Disse medlemmer viser til at introduksjonsprogrammet skal være helårlig, tilsvarende et alminnelig arbeidsår, slik at kommunene også skal ha et tilbud om sommeren. Frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle i integreringsarbeidet. Aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner kan være et godt supplement til introduksjonsprogrammet i kommunene og spille en viktig rolle for barn som har behov for å inkluderes gjennom aktivitet. Dette kan innebære aktiviteter som leksehjelp, fritidsaktiviteter, sommerskoler, språkkafe, kvinne- og mannsgrupper, flyktningguide og øving på norsk språk i kombinasjon med hverdagslige aktiviteter som håndverk, turgrupper eller liknende. Disse medlemmer viser til at frivilligheten ble styrket betydelig i forbindelse med Prop. 78 S (2021–2022), Innst. 270 S (2021–2022) om økonomiske tiltak som følge av krigen i Ukraina. Det ble bevilget 95 mill. kroner til tilskudd til integreringsarbeid i regi av sivilsamfunn og frivillige organisasjoner, hvorav 50 mill. kroner er øremerket tidlig norskopplæring gjennom den eksisterende norskopplæringsordningen. I tillegg ble det bevilget 10 mill. kroner til frivillige organisasjoner over Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett og 10 mill. kroner over Justis- og beredskapsdepartementets budsjett.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at den brutale angrepskrigen Russland har startet, der et suverent land har blitt angrepet, medfører enorme menneskelige lidelser. Fremskrittspartiet har alltid ment at flyktninger hjelpes best i sine nærområder. Før krigen var det over 80 millioner mennesker på flukt rundt i verden, og når ingen kan hjelpe alle, er det fornuftig at man prioriterer de som er i sine nærområder, når det gjelder bosetting. Ved å prioritere å hjelpe i nærområdene vil en kunne hjelpe langt flere for de samme ressursene. Disse medlemmer viser også til at integreringen som oftest går bedre ved mottak av flyktninger fra samme kulturkrets.

Norge bør også bidra for å hjelpe flyktninger andre steder i verden, men da primært gjennom trygge flyktningleirer i nabolandene.

Disse medlemmer har derfor fra starten av denne meningsløse og brutale krigen vært klare på at Norge skal stille opp for Ukraina og ukrainere på flukt, både økonomisk, militært med utstyr/våpen, politisk og ikke minst ved å være en trygg havn for ukrainere på flukt.

Da ukrainere kommer fra samme kulturkrets, bør en også tenke annerledes når det gjelder integrering og bosetting, ettersom behovene og forutsetningene til den enkelte er annerledes. Disse medlemmer var tidlig ute og ønsket et hurtigspor for ukrainske flyktninger, bl.a. der arbeidstillatelse skulle bli gitt fra dag én i de tilfeller der identiteten var avklart. Disse medlemmer har også vært tydelige på at det ikke er behov for det tradisjonelle integreringsprogrammet for ukrainske flyktninger. Dette er en gruppe flyktninger som raskest mulig bør ut i arbeid og skole, gjerne med en ubyråkratisk språkopplæring tilpasset behovet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre registrerer at regjeringen ikke har evnet å avbyråkratisere systemet og tilpasse det til det betydelige antallet ukrainske flyktninger vi har fått og ikke minst kan få fremover. Dette har medført at mange ukrainere på flukt blir nektet å arbeide til tross for at de har skaffet seg jobb, og at barn ikke får begynt i barnehage, skole og fritidsaktiviteter pga. treghet i det offentlige byråkratiet rundt registrering og bosetting. Siden ukrainske flyktninger har rett på kollektiv beskyttelse, bør de få grunnleggende velferdstjenester før registrering og/eller bosetting er fullført.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen anmode kommunene om å tilby og legge til rette for barnehage, skole og fritidsaktiviteter for ukrainske barn i påvente av registrering og/eller bosetting. Kommunene vil bli fullt ut kompensert for disse kostnadene.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at kommunene har plikt etter opplæringsloven til å gi et skoletilbud til barn i grunnskolealder så «raskt som mulig», uavhengig av bosettingsstatus. Disse medlemmer viser videre til at det ikke vil være hensiktsmessig å få på plass et slikt tilbud i påvente av registrering. Regjeringen har iverksatt en rekke tiltak for å sørge for god kapasitet, og det er derfor ikke kapasitetsutfordringer knyttet til registrering per i dag.

Komiteens medlem fra Venstre viser til sine representantforslag i Dokument 8:147 S (2021–2022) og 152 S (2021–2022), behandlet i Innst. 292 S

(2021–2022), og sine merknader og forslag i Innst. 288 S (2021–2022) som omhandler tiltak for å gjøre det enklere for flyktninger som kommer til Norge, å komme i jobb, en rekke forslag for å ta imot ukrainske flyktninger og å sørge for at flyktninger som kommer til Norge, blir tatt godt imot.

3.1 Utlendingsloven

Komiteen viser til at det i proposisjonen ikke er foreslått midlertidige endringer i dette lovverket.

3.2 Enkelte regler som berører flere sektorer

Komiteen viser til at det foreslås midlertidige endringer i flere ulike lovverk i dette kapitlet i proposisjonen. Komiteen viser til at disse endringene skal føre til raskere og bedre integrering.

3.2.1 TOLK

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre merker seg at regjeringen mener det er tilstrekkelig fleksibilitet i dagens tolkelov.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at da tolkeloven ble vedtatt i 2021, ble det innført en overgangsperiode på fem år der det er dispensasjon fra kravet om å bruke kvalifisert tolk. Flertallet vil likevel påpeke at det offentlige skal tilstrebe å bruke kvalifiserte tolker i størst mulig grad, da det vil bidra til å sikre rettssikkerheten og forsvarlig hjelp og tjeneste for personer som ikke kan kommunisere forsvarlig med offentlige organer uten tolk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det er lagt til rette for rask kvalifisering av nye tolker på ukrainsk samt oppført flere nye tolker på ukrainsk i Nasjonalt tolkeregister de siste ukene. Mange ukrainere forstår videre russisk, og den samlede tolkekapasiteten på ukrainsk og russisk er langt bedre enn på bare ukrainsk.

Komiteen vil understreke at mennesker i en sårbar situasjon kan utnyttes i tolkesituasjonen. Risikoen for f.eks. negativ sosial kontroll kan være stor. Komiteen ber regjeringen være oppmerksom på denne problemstillingen.

3.2.2 MIDLERTIDIG PERSONELL

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener det er viktig at pensjonert personell og studenter kan innhentes til å avhjelpe

situasjonen i forbindelse med flyktnings situasjonen, blant annet innen helse- og omsorgssektoren og kommunal sektor. Disse medlemmer viser til at Høyre og Fremskrittspartiet tidligere har tatt til orde for at også pensjonerte polititjenestemenn kan være en nyttig ressurs å ta i bruk for eksempel knyttet til registrering. Disse medlemmer understreker viktigheten av at reglene åpner for at pensjonert personell også i andre sektorer kan benyttes dersom det skulle bli nødvendig.

3.3 Integreringsloven

Komiteen viser til at det foreslås midlertidige endringer i integreringslovverket i dette kapitlet i proposisjonen. Komiteen viser til at disse endringene skal føre til raskere og bedre integrering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at departementet foreslår å innføre et midlertidig kapittel i integreringsloven med regler for personer som får opphold etter utlendingsloven § 34.

Disse medlemmer viser til at høye ankomsttall fører til et stort press på kommunens velferdstjenester og på tilbudet den enkelte har etter integreringsloven. Disse medlemmer viser videre til at om lag 100 høringsinstanser til regjeringens høring uttalte seg om forslagene til endringer i integreringsloven, og at flertallet av disse ser behovet for tilpasning i regelverket.

Disse medlemmer viser til at et viktig formål med mange av de foreslåtte endringene er å støtte opp under målsettingen om at flest mulig av de fordrevne fra Ukraina skal komme raskt ut i arbeid. Generell informasjon om kompetansen til innbyggere fra Ukraina tilsier at de som kommer, har høyere kompetanse enn tidligere flyktningsgrupper og bør ha gode forutsetninger for å komme raskt ut i arbeid.

Disse medlemmer viser til forslaget om en midlertidig forskriftshjemmel som åpner for tilpasninger i integreringstiltak for personer med oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34. Disse medlemmer viser til at regjeringen på nåværende tidspunkt ikke har oversikt over alle tilpasninger og unntak som det kan bli behov for i tiden fremover, og at det kan bli nødvendig med ytterligere tilpasninger enn det som er foreslått i denne proposisjonen. Dette vil særlig kunne bli aktuelt ved svært høye ankomster.

Disse medlemmer mener hensynet til effektiv styring og muligheten til å raskt gjennomføre nødvendige justeringer i en ekstraordinær situasjon tilsier at en slik forskriftshjemmel er nødvendig.

Disse medlemmer viser til at det foreslås at den midlertidige forskriften også kan fravike kravene som følger av bestemmelsene for andre enn personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34. Disse medlemmer merker seg at terskelen for slike

endringer skal være høy, og at hjemmelen kun vil bli benyttet hvis kapasiteten er så presset i kommunene at det er nødvendig at unntak fra lovpålagte oppgaver også berører andre deltakere i ordningene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre allerede tidlig i mars tok til orde for at det skulle innføres et eget hurtigspor for å få ukrainske flyktnings raskt ut i arbeid – dette for at disse flyktingene ikke skulle inn i et ordinært introduksjonsprogram, blant annet fordi mange av disse flyktingene i større grad har formell kompetanse sammenlignet med tidligere og at disse gis midlertidig kollektiv beskyttelse.

KOMPETANSEKARTLEGGING OG KARRIEREVEILEDNING

Komiteens medlemmer fra Høyre merker seg at regjeringen vil vurdere å utvide forenklet kartlegging før bosetting, slik at det også innhentes informasjon om utdanning og yrke. Disse medlemmer viser til at svært mange høringsinstanser ønsker at kompetansekartlegging og karriereveiledning fortsatt skal gjennomføres. Disse medlemmer er enige i at kompetansekartlegging og karriereveiledning før bosetting kan innebære en svært stor oppgave for vertskommunen, som også kan forsinke bosettingen. På den annen side vil kartlegging kunne bidra til mer treffsikker bosetting. Disse medlemmer mener det bør vurderes om alternative måter å gjennomføre kompetansekartlegging på kan gjennomføres uten at det forsinkes bosettingen. Disse medlemmer peker blant annet på NHOs skriftlige høringsinnspill til komiteen, hvor det henvises til at bemanningsbransjen har kartleggingsverktøy som raskt kan tas i bruk.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere samarbeid med private aktører for å raskere gjennomføre kompetansekartlegging og karriereveiledning for ukrainske flyktnings.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det allerede gjøres vurderinger av hvordan den forenklete kartleggingen som IMDi og UDI gjør av fordrevne før bosetting, kan utvides til også å omfatte innhenting av opplysninger om utdanning og yrke. Etter gjeldende rett er det fylkeskommunen som skal sørge for karriereveiledningen etter bosetting. Det vil være opp til fylkeskommunen hvordan tilbudet skal organiseres. Fylkeskommunene kan både ta i bruk private tilbydere

og samarbeide med Arbeids- og velferdsetaten om tilbudet.

OPPLÆRING I MOTTAK

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre merker seg at regjeringen mener bosetting vil gå raskt, og at det derfor ikke er nødvendig med opplæring i mottak foreløpig. Disse medlemmer merker seg at det tar tid å få bosatt flyktninger, og forventer at regjeringen løpende vurderer å benytte forskriftshjemmelen til å starte opplæring i mottak. Disse medlemmer mener at opplæring i mottak kan fremskynde integreringsløpet for dem som blir sittende lenge på mottak, og kan forebygge både passivitet og inaktivitet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter ikke forslaget om å fjerne retten til opplæring i norsk i asylmottak for personer med kollektivt opphold. Dette medlem viser til at bosetting så langt har gått sakte, og at det ikke er gitt at ventetiden på mottak vil være kort ved større ankomster av flyktninger. Dette medlem viser til at UDI i sitt høringsvar mener det bør åpnes for å gi norskopplæring allerede nå, og at dersom deres scenarioer for ankomster blir en realitet, så vil mange personer med kollektivt opphold eventuelt oppholde seg i mottak over lengre tid uten rettigheter til norskopplæring. Dette medlem viser til at regjeringen vil øke støtten til norskopplæring gjennom frivilligheten. Dette er et viktig supplement i venteperioden, men kan ikke erstatte det offentlige sitt opplæringstilbud. Dette medlem viser til at IMDi i sitt høringsvar også gir uttrykk for bekymring, og at det vil være store variasjoner i opplæringstilbudet på bakgrunn av hvilken kommune flyktningene blir bosatt i, og hvilket frivillighetstilbud som finnes der. Dette medlem mener imidlertid at dette kan være en rett, og ikke en plikt, på lik linje med andre forslag fra regjeringen.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid nytt kapittel 6A skal § 37 a lyde:

§ 37 a Unntak fra plikt til å delta i opplæring i mottak

Asylsøkere som er i målgruppen for ordningen med kollektiv beskyttelse, har rett, men ikke plikt til å delta i opplæring i norsk i mottak etter § 5 i loven her. Plikt til å delta i opplæring i samfunnskunnskap i mottak etter § 5 i loven her gjelder ikke for *asylsøkere* som er i målgruppen for kollektiv beskyttelse.»

Dette medlem har forståelse for regjeringens forslag om å ikke gjennomføre kompetansekartlegging før bosetting, med intensjon om å sikre så rask bosetting som råd. Dette medlem viser imidlertid til at

man ved å fjerne kompetansekartleggingen øker sjansen for å feilbosette betraktelig. Dette er en kortsiktig strategi, som kan bli langt dyrere over tid dersom flyktningene ikke får starte på rett utdanning eller er kvalifisert for arbeid i bosettingskommunen. Dette medlem mener det bør gjennomføres en forenklet kompetansekartlegging, som hovedsakelig ser på utdanning og yrkesbakgrunn, før bosetting. Det bør vurderes å benytte selvregistrering for å avlaste systemet. Dette medlem viser til at regjeringen har opprettet 1 000 nye studieplasser, og at mange ukrainske flyktninger har relevant, men variert utdannings- og yrkesbakgrunn. For å sikre at unge blir bosatt nær et relevant studium, og at kompetanse i størst mulig grad matcher arbeidsmarkedet i bosettingsregionen, mener dette medlem at forenklet kompetansekartlegging bør gjennomføres.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmer følgende forslag:

«I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid nytt kapittel 6A skal § 37 b første ledd lyde:

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å gjennomføre kompetansekartlegging før bosetting etter § 6 i loven her. Kartleggingen skal omfatte utdannings- og yrkesbakgrunn.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det foreslås å legge opp et introduksjonsprogram på seks måneder for ukrainske flyktninger med utdanning på videregående nivå fra før, med mulighet til seks måneders forlengelse. Det foreslås å gjøre unntak fra minstekravene til innhold, blant annet det obligatoriske tilbudet om opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Dette medlem mener primært at flyktninger fra Ukraina bør få samme tilbud om opplæring i norsk og samfunnskunnskap som andre flyktninger, men at man kan ha en rett, og ikke plikt, for å sikre nødvendig fleksibilitet. Dersom flyktningene mot formodning blir værende i Norge over lang tid, og på sikt skal søke permanent opphold, vil dette være mest ryddig.

Dette medlem viser til at det er lagt til rette for et alternativt opplegg for norskopplæring, men at det ikke vil gis tilbud om opplæring i samfunnskunnskap. Dette medlem mener dette er uheldig, både på kort og lang sikt. Dette medlem viser til at det er stor sjanse for at ukrainske flyktninger som har begrensete norsk-kunnskaper, lav kunnskap om norske lover og regler, lite nettverk og kvalifikasjoner som kanskje bare delvis matcher kravene i det norske arbeidslivet, kan få jobbtilbud av midlertidig karakter i den delen av arbeidslivet som har størst innslag av useriøse aktører. Dette

medlem viser til at LDO i sitt høringsvar påpeker at dette øker risikoen for diskriminering og utnyttelse. Dette medlem viser til at Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) foreslår at omfanget av opplæringen i samfunnskunnskap, heller enn å kuttes helt, kan reduseres til 25 timer i modulen «utdanning, kompetanse og arbeidsliv».

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid nytt kapittel 6A skal § 37 c fjerde ledd lyde:

Programmet etter andre eller tredje ledd skal minst bestå av arbeids- eller utdanningsrettede elementer, et språktilbud og opplæring i samfunnskunnskap. For deltagere som har barn under 18 år, skal også kurs i foreldreveiledning inngå. Det samme gjelder for deltagere som får barn i løpet av programmet. Kravene i § 14 første ledd bokstav a og c og kravet i § 14 fjerde ledd om at programmet skal være på fulltid, gjelder ikke. Dersom forhold på kommunens side medfører at programmet må være på deltid, skal det utbetales introduksjonsstønads tilsvarende deltagelse på fulltid.

I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid nytt kapittel 6A skal § 37 d lyde:

§ 37 d Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter kapittel 6 i loven her. For øvrig gjelder § 26.

Retten til opplæring i norsk og samfunnskunnskap gjelder i ett år fra oppstartstidspunktet. For øvrig gjelder §§ 30 og 32 i loven her. Deltagere i opplæringen i norsk bør oppnå et minimumsnivå i norsk. Deltagere i opplæringen i samfunnskunnskap har rett til 25 timer opplæring. § 33 gjelder ikke. Plikten til å avlegge prøver etter § 37 gjelder ikke. Kommunen skal likevel sørge for at deltagerne får mulighet til å avlegge gratis avsluttende prøve i norsk.

Kommunen skal, samtidig som det treffes vedtak om opplæring i norsk og samfunnskunnskap, utarbeide en norskplan. Norskplanen skal inneholde deltagerens norskmål, omfanget av opplæringen og klagemuligheter. § 34 gjelder ikke.»

Dette medlem er kritisk til rekkevidden av den foreslåtte forskriftshjemmelen i ny § 37 e, som åpner for tilpasninger i integreringstiltak for personer med oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34. Dette medlem viser til at punktene om hva som menes med utdanning på videregående nivå, og beregning av introduksjonsstønaden er naturlig å regulere i forskrift.

Dette medlem viser imidlertid til at dersom det er behov for ytterligere tilpasninger og unntak i lovpå-

lagte rettigheter, bør disse som et utgangspunkt vedtas av Stortinget. Dette medlem viser til at det i proposisjonen først og fremst vises til eventuelle utvidelser av rettigheter, men at det etter ordlyden ikke utelukkes at det kan omhandle unntak eller innsnevring av rettigheter. Dette medlem mener det derfor bør presiseres at det bare er utvidelse av rettigheter eller målgrupper som kan reguleres ved forskrift. Eventuelle innskrenkninger i rettigheter skal vedtas av Stortinget.

Dette medlem viser til at det foreslås at den midlertidige forskriften også kan fravike kravene som følger av bestemmelsene for andre personer som har fått oppholdstillatelse etter § 34. Departementet presiserer at terskelen for dette skal være høy, og at hjemmelen kun vil bli benyttet hvis kapasiteten er så presset i kommunene at det blir nødvendig med unntak fra lovpålagte oppgaver som også berører andre deltakere i ordningen. Dette medlem går sterkt imot forslaget og viser til at eventuelle unntak fra lovpålagte oppgaver for andre flyktninger må sendes på høring og vedtas av Stortinget. Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid nytt kapittel 6A skal § 37 e lyde:

§ 37 e Forskriftshjemmel

Departementet kan gi midlertidig forskrift om utvidelse av:

- målgruppene for opplæring i mottak, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter §§ 5, 8, 26, 37 c og 37 d
- kravene til innhold i introduksjonsprogrammet etter §§ 14 og 37 c
- varigheten og omfanget av opplæring og kravene til opplæringen etter §§ 30 til 33 og 37 d
- retten til prøver i norsk og samfunnskunnskap etter § 37

Forskrifter etter første punktum kan fravike bestemmelsene som nevnt i bokstav a til d.

Når det er nødvendig for å tilpasse integreringstiltak til personer som er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse etter utlendingsloven § 34, kan departementet gi midlertidig forskrift om retten til, beregningen av og reduksjon i introduksjonsstønaden etter kapittel 5 ved deltagelse i introduksjonsprogram etter § 37 c.»

Komiteens medlem fra Rødt vil understreke viktigheten av at introduksjonsprogrammet skal fortsette å være både en plikt og en rett for de som har fått oppholdstillatelse i Norge etter utlendingsloven § 34. Dette medlem forstår ønsket om å skape fleksibilitet for de som flykter fra Ukraina, men vil samtidig advare mot å lempe på de rettighetene personer som får opp-

holdstillatelse skal ha. Dette medlem mener derfor at det vil være mer hensiktsmessig å gi personer som har fått oppholdstillatelse, i Norge etter utlendingsloven § 34, mulighet til å ta introduksjonsprogrammet på deltid, slik at deltakelse lettere kan kombineres med eventuelt arbeid eller studier. Dette medlem mener en slik mulighet vil ivareta nødvendige rettigheter samtidig som det sikres fleksibilitet. Dersom flyktningene fra Ukraina ender opp med å bli værende i Norge over lang tid, vil dette også fremstå som mest ryddig og sikre dem best utgangspunkt for et liv i Norge.

Dette medlem vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, skal ha rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram, men at disse personene skal kunne ta dette på deltid slik at det lettere kan kombineres med eventuelt arbeid og/eller studier.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28, skal ha rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram, men at disse personene skal kunne ta dette på deltid slik at det lettere kan kombineres med eventuelt arbeid og/eller studier.»

3.4 Barnevernloven

Komiteen viser til at det foreslås midlertidige endringer i barnevernloven i dette kapitlet i proposisjonen. Komiteen viser til at disse endringene skal føre til raskere og bedre integrering.

Komiteen viser til at barnevernloven inneholder viktige skranker for å beskytte barnet. Komiteen viser til barneombudets beskrivelse i høringsinnspillet av barn på flukt som en svært sårbar gruppe, og at dette i særlig grad gjelder barn som flykter uten omsorgspersoner. Det er derfor etter komiteens mening svært viktig at det blir gjort grundige vurderinger av hvordan prinsippet om barnets beste best kan ivaretas i en situasjon hvor tjenestetilbudet som skal ivareta deres rettigheter og omsorgsbehov kan få kapasitetsutfordringer i en ekstraordinær situasjon med høye ankomster av fordrevne fra Ukraina.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det fremkommer i proposisjonen at departementet har gjort vurderinger av hvilke nedprioriteringer som samlet sett vil være til minst ulempe for barna, dersom en tjeneste på grunn av kapasitetsutfordringer blir nødt til å nedprioritere enkelte oppgaver. De forslagene som er fremmet, er vurdert å være de nedprioriteringer som, både enkeltvis og samlet sett, vil utgjøre minst mulig

konsekvenser. I tillegg foreslås utvidelser som gjør tilbudet til barna bedre. Disse medlemmer deler departementets vurdering av at dette er i tråd med prinsippet om barnets beste.

OMSORGSSENTER/PRIVAT BOTILBUD

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti har forståelse for at det i en situasjon med svært høye ankomster kan være både nødvendig og noen ganger til barnets beste at det gis tilbud om mottak i private botilbud. Disse medlemmer merker seg at slikt botilbud bare skal tilbys når det av kapasitetshensyn er nødvendig. Disse medlemmer er positive til at opplæring skal være gjennomført for familiebaserte botilbud før innflytting, samt at kravene for fosterforeldre legges til grunn.

OPPFØLGINGSVEDTAK I PRIVAT BOTILBUD

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre merker seg at adgangen til å forlenge fristen for oppfølgingsvedtak er betinget av at høye ankomsttall gjør det nødvendig for at Bufetat og omsorgssentre skal kunne gjennomføre og prioritere sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte. Disse medlemmer merker seg at dette skal vurderes på et regionalt nivå, og at anvendelse av unntaket må begrunnes og dokumenteres, og at statsforvalteren skal orienteres. Disse medlemmer legger til grunn at statsforvalteren da vil ha anledning til å føre tilsyn og eventuelt bidra til å ivareta barnets rettigheter.

Disse medlemmer understreker at enslige mindreårige asylsøkere i alle tilfeller har rett til å ha en egen representant som også skal ivareta barnets rettigheter. Disse medlemmer viser til svar fra statsråd Marte Mjøs Persen til Høyres fraksjon, hvor det understrekes at barnets representant normalt vil være en annen enn den barnet bor hos. Disse medlemmer understreker viktigheten av at barnet har en representant utenfor botilbudet som kan bidra til å ivareta barnets rettigheter i de tilfeller der det kan bli aktuelt å forlenge fristen for å fatte oppfølgingsvedtak.

Disse medlemmer merker seg at det ikke er noen lovmessige hindringer mot å gjennomføre direkte bosetting fra familiebasert botilbud. Disse medlemmer er positive til tiltak som vil føre til færre flyttinger for barn, og viser til at direkte bosetting kan være et tiltak for å sikre dette. Disse medlemmer ber regjeringen sikre at eventuelle flaskehals for direkte bosetting utbedres.

ENDRINGER I GODKJENNINGS-/ TILSYNSFORSKRIFTEN

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre merker seg at regjeringen vil gå videre med en forskriftsendring for å midlertidig gjøre unntak fra minst to stedlige tilsyn i omsorgssenter per år. Disse medlemmer merker seg at dette unntaket ikke skal komme til anvendelse med mindre det som følge av et høyt antall fordrevne fra Ukraina er nødvendig for at statsforvalteren skal kunne prioritere sine tilsynsoppgaver. Disse medlemmer understreker viktigheten av at statsforvalteren uansett har plikt til å ivareta sitt tilsynsansvar på en forsvarlig måte.

Disse medlemmer viser til at enslige mindreårige asylsøkere i alle tilfeller har rett til å ha en egen representant som bidrar til å ivareta deres rettigheter. Disse medlemmer understreker viktigheten av at barnets representant bidrar til å sikre barnets beste dersom det skulle komme en situasjon der det er aktuelt å gjøre unntak fra antall tilsyn.

BARNEVERNETS ANSVAR

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre understreker viktigheten av at fosterforeldre har fått opplæring for å kunne gi god omsorg til sårbare barn. Disse medlemmer merker seg at regjeringen legger opp til å endre opplæringen for å unngå flaskehals. Disse medlemmer mener det er viktig at regjeringen raskt setter i gang med rekruttering og opplæring av fosterforeldre for å gi et best mulig tilbud.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen legger opp til at det kan gjøres unntak fra enkelte fristkrav i loven for oppfølging av meldinger og undersøkelser og krav i fosterhjemsforskriften om antall oppfølgings- og tilsynsbesøk i fosterhjem. Disse medlemmer understreker at unntaksadgangen ikke gjelder generelt, men må vurderes i den enkelte kommune, og at unntak fra plikter må være begrunnet i et høyt antall fordrevne fra Ukraina. Det er ikke tilstrekkelig med generelle kapasitetsutfordringer. Det er en høy terskel for å benytte unntaket, barnevernstjenesten må gjøre en konkret vurdering av hvordan unntaksadgangen skal anvendes, og denne vurderingen skal begrunnes og dokumenteres. Statsforvalteren skal orienteres. Disse medlemmer understreker viktigheten av at tilsyn fortsatt skal gjennomføres.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at det foreslås en rekke unntaksbestemmelser som gjør det mulig for Bufetat, statsforvalteren og den kommunale barnevernstjenesten å fravike lov- og forskriftsfestede krav. Disse medlemmer deler Redd Barna og andre høringsinstansers skepsis til å gi muligheter til å lempe på

kravene til statsforvalters tilsyn med omsorgssentre/familiebaserte tiltak og med fosterhjem. Disse medlemmer viser til at Barneombudet understreker at selv om vi befinner oss i en spesiell situasjon der særlige hensyn gjør seg gjeldende, må myndighetene fremdeles holde barns rettigheter høyt, slik at barns rettigheter oppfylles både lokalt og nasjonalt. Disse medlemmer viser til Barneombudets innspill, som tilkjenner bekymring for at det ikke er gjort tilstrekkelig rede for når regelendringene skal gjøres gjeldende, og at formuleringen om at de inntreer ved «et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina», ikke er et godt nok vurderingsvilkår for når barn skal få lempet på sine rettigheter. Disse medlemmer stiller seg også bak Barneombudets vurdering av at det må gjøres nøye vurderinger før man lemper på rettighetene til ekstra sårbare barn.

3.5 Opplæringsloven og barnehage- loven

Komiteen viser til at det foreslås midlertidige endringer i flere ulike lovverk i dette kapitlet i proposisjonen. Komiteen viser til at disse endringene skal føre til raskere og bedre integrering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener den norske felleskolen er en av de beste integreringsarenaene vi har. Derfor er det etter disse medlemmers klare oppfatning svært viktig at barn som kommer til Norge, skal få et opplæringstilbud så raskt som mulig. Det innebærer at kommunene skal starte med å gi et skoletilbud til nyankomne barn i grunnskolealder selv om de ikke umiddelbart kan gi et fullverdig tilbud. Disse medlemmer mener forslaget fra regjeringen om å utvide fristen for når et fullverdig opplæringsskoletilbud skal være på plass, fra én til tre måneder, er godt begrunnet og forsvarlig, og det vil gi kommunene mer tid til å få på plass et fullverdig tilbud i tråd med loven og således gjøre det enklere for kommunene å ta på seg ansvaret med å bosette flyktningene som ankommer.

Disse medlemmer vil påpeke at det fortsatt er knyttet usikkerhet til hvor mange ukrainske flyktninger som kommer til Norge, og mener at de foreslåtte endringene gir kommunene en nødvendig fleksibilitet i organiseringen av grunnskoletilbudet i en usikker situasjon. Samtidig vil disse medlemmer understreke at kommunene fortsatt har en plikt til å gi elvene et tilbud så raskt som mulig, og forutsetter at kommunene følger opp dette.

AREAL-/BEMANNINGSNORM

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at regjeringen mener det i dag er tilstrekkelig fleksibilitet i areal- og bemanningsnormer i skoler og barnehager. Disse medlemmer merker seg flere eksempler fra sektoren som ikke stemmer med dette. For eksempel vises det i en artikkel i Utdanningsnytt til at etablering av nye barnehageplasser kan ta tre måneder på grunn av manglende fleksibilitet i bemanningsnormer. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre økt fleksibilitet ved å midlertidig gjøre unntak fra bemannings- og arealnormer i skoler og barnehager.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at det foreslås å endre opplæringsloven § 2-1 slik at fristen for å oppfylle grunnskoleopplæring utvides til senest innen tre måneder. Disse medlemmer er bekymret for at den foreslåtte fristen ikke er forsvarlig, og viser særlig til høringsvar fra Barneombudet og Unio. Disse medlemmer viser til at barn utsatt for traumatiske hendelser har behov for normalitet og struktur i hverdagen, og at å få på plass et fullverdig skoletilbud så raskt som råd og innen fristen på én måned, må prioriteres høyt i den situasjonen man er i nå. Disse medlemmer støtter derfor ikke forslaget, og mener Barneombudets forslag til alternativ, dispensasjon ved søknad til kravet, er mer hensiktsmessig.

Disse medlemmer deler departementets vurdering av en stor utfordring, hvis det kommer et stort antall fordrevne barn til Norge, vil være å skaffe nok ansatte i barnehager og skoler, og at det trengs flere ansatte med kompetanse til å ivareta barnas behov for trygghet og læring. Disse medlemmer viser til at sektoren har vært under et sterkt press de siste årene, og at sykefraværet var høyt allerede da vi ble rammet av pandemien. Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig å styrke bemanningen i skole- og barnehagesektoren for å kunne møte alle barn på en pedagogisk god og forsvarlig måte. Disse medlemmer mener også det er nødvendig å styrke støttesystemene og laget rundt barnet og eleven, slik at både ansatte, foreldre og barn har tilgang på god støtte og veiledning. Dette blir spesielt viktig i en situasjon med mange nyankomne barn som kan være traumatiserte. Disse medlemmer viser til at Unio i sitt høringsvar er bekymret for kapasiteten til kommunene i en situasjon der behovet for spesialpedagogisk hjelp kan øke drastisk.

Disse medlemmer viser til at departementet ikke foreslår midlertidige endringer i retten til barnehageplass etter § 16. Disse medlemmer viser til høringsvar fra Unio, som påpeker at dette i praksis betyr

at barn i barnehagealder som blir bosatt våren 2022, ikke vil ha rett til barnehageplass før høsten 2023, da de ikke har søkt innen fristen for hovedopptaket i kommunene for oppstart høsten 2022. Unio mener det er et problem at de minste nyankomne barna kan risikere å være uten et barnehagetilbud så lenge retten til opphold etter utlendingsloven § 34 gjelder. Disse medlemmer mener, i likhet med Unio, at staten må legge til rette for at kommunene kan øke sin kapasitet når det gjelder barnehageplasser allerede fra august 2022.

Disse medlemmer viser til KS sin høringsuttalelse, som påpeker at det gis mulighet til å dimensjonere opp og finansiere tilbudet også i private barnehager, men at kommunen har begrenset mulighet til å dimensjonere ned tilbudet senere. Disse medlemmer støtter KS i at det, gitt situasjonen med behov for rask kapasitetsoppbygging, også må gis hjemmel for å gi midlertidige tilsagn om tilskudd til nye plasser i private barnehager. Kommunene må ikke komme i en situasjon der et akutt og sannsynligvis midlertidig behov for kapasitetsutvidelse medfører at de er forpliktet til å utbetale tilskudd for disse plassene for all fremtid.

Komiteens medlem fra Venstre er enig med Barneombudet og mener tre måneder er lang tid å vente for barn i en vanskelig livssituasjon, og frykter at ventetiden kan påvirke livskvaliteten og utviklingen hos barna negativt. Selv om retten til opplæring skal oppfylles så raskt som mulig, er den absolutte fristen viktig for å sikre at retten til opplæring prioriteres. Det er viktig for at barn i skolepliktig alder får delta i et sosialt og faglig læringsmiljø, men spesielt viktig for barn som har flyktet fra krig og har behov for normalitet og struktur i hverdagen.

Dette medlem viser til at Utlendingsdirektoratet i høringen bemerket at det i etterkant av flyktningstrømmen i 2015–2016 ble lagt til grunn at en frist på én måned ville gi kommunene nok tid til å oppfylle retten til et fullverdig opplæringstilbud selv om tilstrømmingen av asylsøkere skulle øke.

Dette medlem vil derfor ikke støtte de foreslåtte endringene i opplæringsloven § 2-1 andre ledd.

3.6 Helselovgivningen

Komiteen viser til at det foreslås midlertidige endringer i helselovgivningen i dette kapitlet i proposisjonen. Komiteen viser til at disse endringene skal føre til raskere og bedre integrering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, viser til forslag om midlertidige endringer i pasient- og brukerrettighetsloven, spesialisthelsetjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven ved at det i nevnte lover inntas en hjemmel for at

departementet ved forskrift kan gjøre helt eller delvis unntak fra enkelte plikt- og rettighetsbestemmelser.

Fler tallet viser til at helse- og omsorgstjenestene allerede er i gang med å forberede seg på å ivareta behovet for tjenester for et stort antall mennesker som har ankommet Norge. Det fremgår videre av proposisjonen at kommunene i hovedsak rapporterer om tilstrekkelig kapasitet i helse- og omsorgstjenestene, og at utviklingen er stabil. Det er samtidig flere kommuner som melder om en utfordrende situasjon knyttet til kapasitet i allmennlegetjenesten og psykososial oppfølging.

Fler tallet viser til at dersom ankomstallene blir svært høye, vil det kunne oppstå ressurs- og kapasitetsutfordringer for helse- og omsorgstjenestene, og det vil bli nødvendig med omstillinger og krevende prioriteringer. Gjeldende helselovgivning er utarbeidet for å ivareta behovene i en normalsituasjon og tar ikke fullt ut høyde for en situasjon hvor det over kort tid ankommer svært mange fordrevne med rett til helse- og omsorgstjenester. Fler tallet støtter departementets vurdering av at det i en slik situasjon må legges til rette for at det kan foretas midlertidige endringer i nærmere bestemte plikt- og rettighetsbestemmelser som kan frigjøre kapasitet og gi tjenestene større frihet til å foreta hensiktsmessige omstillinger og prioriteringer.

Fler tallet legger også til grunn at eventuelle unntak fra plikt- og rettighetsbestemmelser ikke skal gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå de formålene som unntakene begrunnes med, og at plikten til å yte forsvarlige tjenester skal ligge fast.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre merker seg at regjeringen ønsker en hjemmel for å fravike en rekke sentrale pasientrettigheter for befolkningen generelt. Disse medlemmer har forståelse for at et høyt antall fordrevne som trenger helsehjelp, kan gjøre det nødvendig å foreta omprioriteringer i helsetjenesten. Disse medlemmer mener likevel at fjerning av pasientrettigheter må være en siste utvei der det er nødvendig for å sikre forsvarlig helsehjelp til pasienter. Disse medlemmer mener at antall ankomster og presset på helsetjenesten må være av en helt annen karakter enn ankomstene per 18. mai utgjør, dersom det skal være aktuelt å fjerne pasientrettigheter midlertidig. Disse medlemmer merker seg at det også er regjeringens vurdering slik det fremkommer av proposisjonen (s. 212). Disse medlemmer ser likevel at det kan være mulig at ankomstene vil øke svært mye, og at helsetjenesten kan komme under press som følge av at mange av de fordrevne har behov for helsehjelp.

Disse medlemmer mener regjeringens foreslåtte terskel for når pasientrettigheter midlertidig helt eller delvis kan fjernes, er for lav og for uklart beskrevet i proposisjonen. Det henvises i proposisjonen til at det

skal foretas en konkret vurdering av situasjonen, men det gis ikke særlige føringer på hva som skal inngå i den konkrete vurderingen. Det fremkommer videre at det forut for eventuell fjerning av pasientrettigheter skal innhentes en oppdatert situasjonsbeskrivelse og konkrete vurderinger fra Helsedirektoratet, hvor også beskrivelser og vurderinger fra blant annet statsforvalterne og kommunene bør inngå. Disse medlemmer merker seg at det i proposisjonen beskrives at det skal mer til for å gjøre unntak fra rettighetene om individuell plan, koordinator og barnekoordinator, selv om det heller ikke der gjøres rede for hvilken terskel som skal legges til grunn. Disse medlemmer er bekymret for regjeringens argumentasjon i proposisjonen, hvor det gjentatte ganger skrives at fjerning av pasientrettigheter vil «frigjøre kapasitet». Disse medlemmer understreker at et ønske om å frigjøre kapasitet ikke alene kan begrunne fjerning av pasientrettigheter.

Disse medlemmer merker seg også at det i proposisjonen (s. 211) står:

«I tillegg vil slike unntak hindre at tjenestene løpende begår lovbrudd, for eksempel fordi man ikke klarer å overholde lovpålagte frister som følge av stor pasienttilgang.»

Disse medlemmer mener denne argumentasjonen kunne tilsi at det var anledning til å fjerne pasientrettigheter for å unngå å bryte loven. En slik argumentasjon snur hele poenget med pasientrettigheter på hodet og setter hensynet til helsetjenesten foran pasientene. Disse medlemmer vil ta avstand fra dette og mener en oversikt over fristbrudd er avgjørende for å kunne forbedre helsetjenesten.

Disse medlemmer understreker at hovedregelen er at helsetjenesten skal gi de ordinære pasientrettighetene. Disse medlemmer mener at dersom det skal gjøres helt eller delvis unntak fra pasientrettigheter, må det gjøres en særskilt vurdering av hver pasientrettighet for seg. Det må videre foreligge en skriftlig begrunnelse for hvorfor det er nødvendig å helt eller delvis fjerne pasientrettigheten, og begrunnelsen må gis for hver rettighet for seg. Det må vurderes om unntakene kan gjelde enkelte pasientgrupper, for eksempel begrenses til voksne. I begrunnelsen skal det fremgå hvilke avbøtende tiltak som er vurdert for å unngå å fjerne pasientrettigheter, og hvorfor disse avbøtende tiltakene ikke er tilstrekkelige.

Disse medlemmer mener at bakgrunnen for at det skal gjøres unntak fra rettigheten, må være et svært høyt antall fordrevne fra Ukraina som trenger bistand fra helsetjenesten. At det generelt er kapasitetsutfordringer, er derfor ikke tilstrekkelig.

Disse medlemmer mener at risikoen for at helsetjenesten overbelastes, må vurderes opp mot de ulempene som hver enkelt pasientgruppe vil oppleve

som følge av at rettigheten helt eller delvis fjernes. Kapasiteten i helsetjenesten må vurderes i hver region. Der som det er god kapasitet ett sted i landet, kan ikke presset kapasitet et annet sted i landet begrunne generell fjerning av pasientrettigheter. Der det er mulig å oppfylle rettighetene, skal rettighetene oppfylles.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«I lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. skal ny § 2-5 d lyde:

§ 2-5 d Midlertidige unntak fra plikter

Når det som følge av et svært høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er strengt nødvendig å foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til at spesialisthelsetjenestens kapasitet ikke overskrides, kan departementet gi forskrift om helt eller delvis unntak fra følgende bestemmelser:

- a. § 2-5 om individuell plan
- b. § 2-5 a om koordinator
- c. § 2-5 c om kontaktlege.

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter skal ny § 2-5 d lyde:

§ 2-5 d Midlertidige unntak fra rettigheter

Når det som følge av et svært høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er strengt nødvendig å kunne foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til at helse- og omsorgstjenestens kapasitet ikke overskrides, kan departementet gi forskrift om helt eller delvis unntak fra følgende bestemmelser:

- a. § 2-1 b andre ledd andre punktum om fastsettelse av frist for når pasienten senest skal få nødvendig helsehjelp
- b. § 2-1 b fjerde ledd om rett til nødvendig helsehjelp uten opphold ved brudd på frist fastsatt etter andre ledd andre punktum
- c. § 2-2 første ledd første punktum om informasjon om rett til nødvendig helsehjelp
- d. § 2-2 første ledd fjerde punktum om informasjon om tidspunkt for når utredning eller behandling skal settes i gang
- e. § 2-2 andre ledd om plikt til å kontakte HELFO
- f. § 2-3 om rett til fornyet vurdering
- g. § 2-4 om rett til fritt behandlingsvalg
- h. § 2-5 om rett til individuell plan
- i. § 2-5 a om rett til kontaktlege
- j. § 2-5 b om rett til koordinator
- k. § 2-5 c om rett til barnekoordinator.

I lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. skal ny § 7-2 b lyde:

§ 7-2 b Midlertidige unntak fra plikter

Når det som følge av et svært høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er strengt nødvendig å kunne foreta omstillinger eller prioriterin-

ger for å bidra til at den kommunale helse- og omsorgstjenestens kapasitet ikke overskrides, kan departementet gi forskrift om helt eller delvis unntak fra følgende bestemmelser:

- a. § 7-1 om individuell plan
- b. § 7-2 om koordinator
- c. § 7-2 a om barnekoordinator.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er enige i at unntak fra plikt- og rettighetsbestemmelser må være en siste utvei der det er nødvendig for å sikre forsvarlig helsehjelp til pasienter. Disse medlemmer er også enige i at antall ankomster og presset på helsetjenesten må være av en helt annen karakter enn ankomstene per i dag der som det skal være aktuelt å gjøre midlertidige unntak. Disse medlemmer viser til at det imidlertid ikke er mulig å tallfeste hva som i denne forstand skal sies å være «et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina». Antallet ankomster fra Ukraina må videre ses i sammenheng med det antall flyktninger og asylsøkere som ellers ankommer Norge. Forslaget fra departementet innebærer at det vil være et krav om årsakssammenheng mellom høye ankomster fra Ukraina og nødvendigheten av å gjøre enkelte unntak fra plikt- og rettighetsbestemmelser. Hvorvidt dette skal sies å være tilfellet, vil måtte bero på en konkret vurdering av situasjonsbildet. De foreslåtte lovhjemplene innebærer ikke at det skal gjøres unntak, men det åpnes for at det kan besluttes helt eller delvis unntak fra de konkrete plikt- og rettighetsbestemmelser som listes opp i lovhjemplene, hvis situasjonen tilsier det. Departementet legger i den forbindelse til grunn at det forut for eventuell bruk av unntakshjemplene vil være nødvendig med en oppdatert situasjonsbeskrivelse og konkrete vurderinger fra Helsedirektoratet, hvor også beskrivelser og vurderinger fra blant annet statsforvalterne og kommunene bør inngå, jf. i den forbindelse også høringsuttalelsen fra Helsedirektoratet til regjeringens høring.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at det trengs en spesialisthelsetjeneste som er i stand til å gjøre raske prioriteringer og omstillinger i helsetjenesten. At det nå oppstår en ny potensiell utfordring for spesialisthelsetjenesten så raskt etter at helsevesenet nettopp har vært gjennom en alvorlig og omfattende krise som pandemien utgjorde, er uheldig. Det viser at myndighetene ikke har klart å rigge tjenestene for å tåle krisesituasjoner, noe som gjør samfunnet sårbart. Dette medlem viser til at dagens system med innsatsstyrt finansiering ikke gir nødvendig fleksibilitet og tillit til fagfolks vurderinger. Framfor å hule ut rettighetene for visse grupper, eller i visse situasjoner, bør en potensiell krise i spesia-

listhelsetjenesten møtes med økt mulighet for prioritering i helsetjenesten.

Dette medlem viser til forslaget om at kommunene helt eller delvis kan gjøre unntak fra bestemmelsene om retten til individuell plan, koordinator eller barnekoordinator, og merker seg at en rekke høringsinstanser viser til at dette kan gå ut over særlig sårbare pasientgrupper, og at dette er bestemmelser som skal ivareta forsvarlige og koordinerte tjenester. Dette medlem merker seg at det i proposisjonen er understreket at unntak fra denne bestemmelsen skal gjelde ved særlig sterkt behov og skal begrunnes godt, og at det kan gjøres delvis unntak. Dette medlem mener likevel at det er uheldig å legge opp til å avvike fra denne rettigheten, som har som formål å sikre bedre kvalitet og riktigere behandling og oppfølging.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt anerkjenner at enkelte pasientrettigheter kan måtte vike i ekstraordinære situasjoner der pågangen på helsetjenestene er veldig stor. Koronakommisjonen har nylig avgitt en rapport som konkluderer med at mange av tiltakene som ble gjort under denne krisen, rammet sosioøkonomisk skjevt, og at sårbare grupper har fått forverret sin situasjon. Disse medlemmer mener at det i all krisehåndtering framover må sikres at det ikke er de meste utsatte i samfunnet som bærer den største byrden i møtet med kriser, og har derfor noen innvendinger mot de foreslåtte regelendringene i helselovgivningen.

Disse medlemmer peker på at et av koronakommisjonens funn var at utsatte grupper ble hardest rammet av tiltakene. Disse medlemmer mener at man ikke kan akseptere at de som allerede er mest utsatt, skal bære den største byrden i kriser. Rett til individuell plan, kontaktlege, koordinator og barnekoordinator er rettigheter som skal sikre tjenester til dem med sammensatte behov. Disse bør styrkes, ikke svekkes dersom kapasiteten i helsevesenet er under press. Koordinerende tjenester av denne typen legger i liten grad beslag på klinisk helsepersonell og kan bidra til å forebygge unødvendige innleggelse. Disse medlemmer understreker at barnekonvensjonen fastslår at barn alltid skal ha «rett til å nyte godt av den høyest oppnåelige helsestandard og til behandlingstilbud for sykdom og rehabilitering». Barnekoordinator er et viktig tiltak til å sikre at dette blir ivaretatt også dersom tjenestene er under press. Disse medlemmer støtter ikke regelendringene som berører rett til individuell plan, kontaktlege, koordinator og barnekoordinator.

Disse medlemmer mener at en innskrenkning av retten til fornyet vurdering er et tiltak som vil treffe skjevt. Fornytt vurdering er spesielt aktuelt for lidelser legene har lite kunnskap om, som for eksempel utbredte kvinnehelseproblemer som endometriose, lipødem,

migrene og fibromyalgi. Det vil også ramme mennesker med lidelser med diffuse symptombilder som irritabel tarm og ME, der lidelsestrykket er stort og man vet at forsinket diagnostisering er et utbredt problem. Disse medlemmer støtter ikke innskrenkningen i retten til fornytt vurdering.

3.7 Deltakelse i arbeidslivet og økonomiske ytelser

Komiteen viser til at det i proposisjonen ikke er foreslått midlertidige endringer i dette lovverket.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, merker seg at regjeringen ikke finner grunnlag for å gjøre endringer for å sikre stønad til livsopphold til de mange fordrevne fra Ukraina, til tross for flere eksempler på personer som må ta opp forbrukslån for å forsørge seg selv. Flertallet viser til at denne flyktningbølgen skiller seg fra tidligere ved at mange bor privat på alternativ mottaksplassering. Flertallet merker seg at kommunene har ansvar for å sikre livsopphold til disse samt tilgang på helsetjenester mv. Flertallet ber regjeringen på å sikre stønad til livsopphold i henhold til gjeldende regelverk.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til høringsvaret fra KS, hvor KS ber regjeringen utsette opphevelse av arbeidsmiljøloven § 14-9 (2) bokstav f og ikke gå videre med forslag om å forby innleie fra bemanningsbyrå begrunnet i arbeidsmiljøloven § 14-9 (2) bokstav a, dette som følge av at kommunene trenger fleksibilitet for å gi gode tilbud til de mange flyktningene som nå kommer. Disse medlemmer understreker at det er viktig å sikre at hele, faste stillinger er hovedregelen i norsk arbeidsliv. Disse medlemmer mener gjeldende arbeidsmiljølov § 14-9 ikke hindrer dette, og at dagens regelverk er nødvendig for å sikre tilstrekkelig fleksibilitet.

Disse medlemmer tar bekymringen fra kommunesektoren på alvor og mener regjeringen bør ta KS' høringsinnspill til følge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at personer som søker om beskyttelse, skal ivaretas gjennom statlig innkvartering eller alternativ mottaksplass. Disse ordningene skal sørge for å dekke personenes grunnleggende behov for støtte. Dersom fordrevne fra Ukraina som ikke har opphold i statlig innkvartering eller alternativ mottaksplass, søker om økonomisk sosialhjelp, bør Nav-kontoret informere og eventuelt hjelpe vedkommende til å få registrert seg så raskt som mulig. I påvente

av registrering hos politiet har personen rett til veiledning fra Nav-kontoret. Nav-kontoret må også ivareta personens konkrete hjelpebehov frem til tilbud om statlig innkvartering eller alternativ mottaksplass er en faktisk mulighet.

3.8 Plan- og bygningsloven

Komiteen viser til at det foreslås midlertidige endringer i plan- og bygningsloven i dette kapitlet i proposisjonen. Komiteen viser til at disse endringene skal føre til raskere og bedre integrering.

Komiteen viser videre til Representantforslag 141 L (2021–2022), der det foreslås en beredskapshjemmel i plan- og bygningsloven som gir regjeringen fullmakt til å fatte beslutning om midlertidige tiltak uavhengig av planer og uavhengig av bestemmelser gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til foreslåtte endringer i plan- og bygningsloven som gir kommunene mulighet til å fravike denne loven for å kunne sikre tilstrekkelig kapasitet for innkvartering, bosetting, barnehage og skole. Flertallet viser til at en viktig forutsetning for at flyktninger skal kunne leve et fullverdig og godt liv i Norge, er at de får et godt og trygt sted å bo, og at barna raskt får plass på den lokale skolen eller barnehagen. Flertallet viser til at plan- og bygningsloven ikke er utformet med tanke på å løse akutte situasjoner, og at det derfor er behov for å gjøre tilpasninger i regelverket og sikre at nødvendige tiltak kan bli iverksatt raskt og effektivt.

Flertallet deler departementets tillit til at kommunene vil gjøre gode vurderinger knyttet til når det er nødvendig med raskere prosesser, og hvilke unntak som er nødvendige.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet understreker at det haster å sikre at regelverket er tilpasset den flyktningekrisen samfunnet må være forberedt på. Tilstrømming av mange tusen mennesker på kort tid vil kunne gjøre det nødvendig å bygge opp innkvarteringsløsninger raskt. Dermed kan det bli nødvendig å fravike plan- og bygningslovens normalordninger. Disse medlemmer merker seg at regjeringen har vedtatt en midlertidig forskrift som legger til rette for at det kan etableres midlertidige innkvarteringsløsninger raskt. Disse medlemmer støtter denne. Disse medlemmer mener likevel det nå bør innføres en beredskapshjemmel i plan- og bygningsloven for å gi ytterligere verktøy til å håndtere en svært krevende situasjon raskt. Det er viktig å sikre at regelverket ikke hindrer at mennesker får tak over hodet i en krevende tid.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Vedtak til lov
om endring i plan- og bygningsloven

I

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

Ny § 20-9 skal lyde:

§ 20-9 Unntak ved kriser, katastrofer eller andre ekstraordinære situasjoner i fredstid

Ved kriser, katastrofer eller andre ekstraordinære situasjoner i fredstid kan Kongen for inntil 1 år av gangen bemyndige departementet til å fatte beslutning om midlertidige tiltak uavhengig av foreliggende planer og uavhengig av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Beslutning gis bare etter anmodning fra annen statlig eller kommunal myndighet.

Midlertidige tiltak som nevnt i første ledd, kan omfatte bruksendring, utvidelse av drift og plassering eller oppføring av byggverk. Beslutning kan også omfatte rett til å foreta endringer av byggverket eller eiendommen som anses nødvendig. Varigheten av tiltaket fastsettes i beslutningen.

Ved beslutning etter første ledd kan departementet fravike bestemmelsene om saksforberedelse og vedtak i forvaltningsloven kapittel IV og V. Før beslutning fattes, skal uttalelse fra kommunen innhentes så langt det er praktisk mulig. Departementet underretter snarest kommunen om beslutningen.

Bestemmelsene om grannevarsel i grannelova § 6 gjelder ikke.

Beslutning etter første ledd kan ikke påklages. Det samme gjelder vedtak om avvisning av klage. Det kan ikke gis midlertidig forføyning mot tiltak som iverksettes i medhold av første ledd. Det kan ikke kreves granneskjønn etter grannelova §§ 7 og 8 for slike tiltak eller retting etter grannelova § 10.

Departementet kan gi forskrifter til utfylling og gjennomføring av denne bestemmelsen.

II

Loven trer i kraft straks.

Plan- og bygningsloven ny § 20-9 oppheves 1. januar 2024.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet understreker at lovforslaget er en beredskapshjemmel som skal brukes helt unntaksvis. Terskelen for bruk av hjemmelen skal være høy, og den skal bare tas i bruk etter anmodning fra annen statlig eller kommunal myndighet. Loven foreslås også å ha en begrenset varighet frem til 1. januar 2024.

Disse medlemmer påpekte allerede i starten av mars at det var nødvendig å gjennomføre en helhetlig gjennomgang av alle lover og forskrifter for å vurdere om det var nødvendig å innføre midlertidige unntaksbestemmelser. Disse medlemmer viser til at Dokument 8:141 L (2021–2022) om endringer i plan- og bygningsloven for å håndtere situasjonen ble fremsatt allerede 8. mars 2022. Disse medlemmer mener Stortinget burde behandlet representantforslaget tidligere for å innføre nødvendige midlertidige tilpasninger.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg gjennomførte en rekke forenklinger i plan- og bygningsloven for å sikre raskere saksbehandling og enkle planprosesser. Disse medlemmer mener arbeidet med å forenkle plan- og bygningsloven må fortsette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det er behov for å kunne fravike de ordinære saksbehandlingsprosessene som plan- og bygningsloven legger opp til. En beredskapshjemmel i plan- og bygningsloven vil være et viktig tiltak for å kunne ta imot og bosette store ankomster av ukrainere som er fordrevet fra sitt hjemland.

Disse medlemmer viser til kommunal- og distriktsministerens brev av 18. mars 2022, der han gir merknader til dette forslaget fra representanter fra Høyre. Det er særlig to hovedinnvendinger. Forslaget favner videre enn det som er nødvendig for å håndtere en flyktningkrise, og vil, slik det er utformet, også omfatte pandemi, naturkatastrofe, krig med mer. En beredskapshjemmel bør derfor både i tittel og innhold avgrenses til å gjelde en flyktningkrise. Den andre innvendingen er at myndigheten til å gi unntak fra plan- og bygningsloven bør legges til kommunene, og ikke staten slik representantene foreslår. Det er kommunene som har nødvendig lokalkunnskap og kompetanse. Dette sikrer mer effektive prosesser. Disse medlemmer viser også til KS sitt høringsinnspill til Dokument 8:141 L (2021–2022), som var tydelig negativt til å legge kompetansen til å gi unntak til staten.

Disse medlemmer vil videre påpeke at forslaget til beredskapshjemmel som er fremmet av regjeringen, nylig har vært gjennom en offentlig høring. Gjennom høringen har kommunene og private fått mulighet til å medvirke til utformingen av bestemmelsen. I forslaget som regjeringen har fremmet for Stortinget, er det tatt hensyn til flere av høringsinnspillene.

Komiteens medlem fra Rødt viser til KS sitt høringsinnspill til Representantforslag 141 L (2021–2022) og vil i likhet med KS advare sterkt mot å midlertidig eller permanent innskrenke det kommunale selvstyret i byggesaker. Statlige myndigheter vil ikke kunne behandle slike saker med den lokale kunnskapen som

er påkrevd, og ei heller er det noe som tilsier at en slik overføring av myndighet er påkrevd av effektivitetshensyn; det er stor vilje hos kommunene til å tilrettelegge for kjapp og trygg bosetting av flyktninger fra Ukraina. På denne bakgrunn vil dette medlem ikke støtte forslaget.

Dette medlem vil uttrykke forståelse for at regjeringen mener man trenger visse unntak i plan og bygningsloven for å sikre rask bosetting av flyktninger, men mener det er problematisk at man åpner for å la unntakene gjelde også for permanente boliger, og støtter ikke denne endringen.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen anmode kommunene om å tilby og legge til rette for barnehage, skole og fritidsaktiviteter for ukrainske barn i påvente av registrering og/eller bosetting. Kommunene vil bli fullt ut kompensert for disse kostnadene.

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen midlertidig forenkle ordningen med avtalt selvbosetting, slik at det i en overgangsfase legges til grunn at det er tilstrekkelig at kommunen godkjenner selvbosetting for fordrevne fra Ukraina med oppholdstillatelse som oppholder seg i kommunen gjennom Alternativ mottaksplass (AMOT).

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere samarbeid med private aktører for å raskere gjennomføre kompetansekartlegging og karriereveiledning for ukrainske flyktninger.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sikre økt fleksibilitet ved å midlertidig gjøre unntak fra bemannings- og arealnormer i skoler og barnehager.

Forslag 5

Vedtak til lov om endring i plan- og bygningsloven

I

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

Ny § 20-9 skal lyde:

§ 20-9 Unntak ved kriser, katastrofer eller andre ekstraordinære situasjoner i fredstid

Ved kriser, katastrofer eller andre ekstraordinære situasjoner i fredstid kan Kongen for inntil 1 år av gangen bemyndige departementet til å fatte beslutning om midlertidige tiltak uavhengig av foreliggende planer og uavhengig av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Beslutning gis bare etter anmodning fra annen statlig eller kommunal myndighet.

Midlertidige tiltak som nevnt i første ledd, kan omfatte bruksendring, utvidelse av drift og plassering eller oppføring av byggverk. Beslutning kan også omfatte rett til å foreta endringer av byggverket eller eiendommen som anses nødvendig. Varigheten av tiltaket fastsettes i beslutningen.

Ved beslutning etter første ledd kan departementet fravike bestemmelsene om saksforberedelse og vedtak i forvaltningsloven kapittel IV og V. Før beslutning fattes, skal uttalelse fra kommunen innhentes så langt det er praktisk mulig. Departementet underretter snarest kommunen om beslutningen.

Bestemmelsene om grannevarsel i grannelova § 6 gjelder ikke.

Beslutning etter første ledd kan ikke påklages. Det samme gjelder vedtak om avvisning av klage. Det kan ikke gis midlertidig forføyning mot tiltak som iverksettes i medhold av første ledd. Det kan ikke kreves granneskjønn etter grannelova §§ 7 og 8 for slike tiltak eller retting etter grannelova § 10.

Departementet kan gi forskrifter til utfylling og gjennomføring av denne bestemmelsen.

II

Loven trer i kraft straks.

Plan- og bygningsloven ny § 20-9 oppheves 1. januar 2024.

Forslag fra Høyre og Venstre

Forslag 6

I lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. skal ny § 2-5 d lyde:

§ 2-5 d Midlertidige unntak fra plikter

Når det som følge av et svært høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er strengt nødvendig å foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til at spesialisthelsetjenestens kapasitet ikke overskrides, kan departementet gi forskrift om helt eller delvis unntak fra følgende bestemmelser:

- § 2-5 om individuell plan
- § 2-5 a om koordinator
- § 2-5 c om kontaktlege.

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter skal ny § 2-5 d lyde:

§ 2-5 d Midlertidige unntak fra rettigheter

Når det som følge av et svært høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er strengt nødvendig å kunne foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til at helse- og omsorgstjenestens kapasitet ikke overskrides, kan departementet gi forskrift om helt eller delvis unntak fra følgende bestemmelser:

- § 2-1 b andre ledd andre punktum om fastsettelse av frist for når pasienten senest skal få nødvendig helsehjelp
- § 2-1 b fjerde ledd om rett til nødvendig helsehjelp uten opphold ved brudd på frist fastsatt etter andre ledd andre punktum
- § 2-2 første ledd første punktum om informasjon om rett til nødvendig helsehjelp
- § 2-2 første ledd fjerde punktum om informasjon om tidspunkt for når utredning eller behandling skal settes i gang
- § 2-2 andre ledd om plikt til å kontakte HELFO
- § 2-3 om rett til fornyet vurdering
- § 2-4 om rett til fritt behandlingsvalg
- § 2-5 om rett til individuell plan
- § 2-5 a om rett til kontaktlege
- § 2-5 b om rett til koordinator
- § 2-5 c om rett til barnekoordinator.

I lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. skal ny § 7-2 b lyde:

§ 7-2 b Midlertidige unntak fra plikter

Når det som følge av et svært høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er strengt nødvendig å kunne foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til at den kommunale helse- og omsorgstjenestens kapasitet ikke overskrides, kan departementet gi forskrift om helt eller delvis unntak fra følgende bestemmelser:

- § 7-1 om individuell plan
- § 7-2 om koordinator
- § 7-2 a om barnekoordinator.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 7

I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid nytt kapittel 6A skal § 37 b første ledd lyde:

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å gjennomføre kompetansekartlegging før bosetting etter § 6 i loven her. Kartleggingen skal omfatte utdannings- og yrkesbakgrunn.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 8*

I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid nytt kapittel 6A skal § 37 a lyde:

§ 37 a Unntak fra plikt til å delta i mottak

Asylsøkere som er i målgruppen for ordningen med kollektiv beskyttelse, har rett, men ikke plikt til å delta i opplæring i norsk i mottak etter § 5 i loven her. Plikt til å delta i opplæring i samfunnskunnskap i mottak etter § 5 i loven *her* gjelder ikke for *asylsøkere* som er i målgruppen for kollektiv beskyttelse.

Forslag 9

I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid nytt kapittel 6A skal § 37 c fjerde ledd lyde:

Programmet etter andre eller tredje ledd skal minst bestå av arbeids- eller utdanningsrettede elementer, et språktilbud og opplæring i samfunnskunnskap. For deltagere som har barn under 18 år, skal også kurs i foreldreveiledning inngå. Det samme gjelder for deltagere som får barn i løpet av programmet. Kravene i § 14 første ledd bokstav a og c og kravet i § 14 fjerde ledd om at programmet skal være på fulltid, gjelder ikke. Dersom forhold på kommunens side medfører at programmet må være på deltid, skal det utbetales introduksjonsstønads tilsvarende deltagelse på fulltid.

Forslag 10

I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid nytt kapittel 6A skal § 37 d lyde:

§ 37 d Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter kapittel 6 i loven her. For øvrig gjelder § 26.

Retten til opplæring i norsk og samfunnskunnskap gjelder i ett år fra oppstartstidspunktet. For øvrig gjelder §§ 30 og 32 i loven her. Deltagere i opplæringen i norsk bør oppnå et minimumsnivå i norsk. Deltagere i opplæringen i samfunnskunnskap har rett til 25 timer opplæring. § 33 gjelder ikke. Plikten til å avlegge prøver etter § 37 gjelder ikke. Kommunen skal likevel sørge for at deltagerne får mulighet til å avlegge gratis avsluttende prøve i norsk.

Forslag 11

I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid nytt kapittel 6A skal § 37 e lyde:

§ 37 e Forskriftshjemmel

Departementet kan gi midlertidig forskrift om utvidelse av:

- målgruppene for opplæring i mottak, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter §§ 5, 8, 26, 37 c og 37 d
- kravene til innhold i introduksjonsprogrammet etter §§ 14 og 37 c
- varigheten og omfanget av opplæring og kravene til opplæringen etter §§ 30 til 33 og 37 d
- retten til prøver i norsk og samfunnskunnskap etter § 37

Forskrifter etter første punktum kan fravike bestemmelsene som nevnt i bokstav a til d.

Når det er nødvendig for å tilpasse integreringstiltak til personer som er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse etter utlendingsloven § 34, kan departementet gi midlertidig forskrift om retten til, beregningen av og reduksjon i introduksjonsstønad etter kapittel 5 ved deltagelse i introduksjonsprogram etter § 37 c.

Forslag fra Rødt:*Forslag 12*

Stortinget ber regjeringen sikre at personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, skal ha rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram, men at disse personene skal kunne ta dette på deltid slik at det lettere kan kombineres med eventuelt arbeid og/eller studier.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen sikre at personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 28, skal ha rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram, men at disse personene skal kunne ta dette på deltid slik at det lettere kan kombineres med eventuelt arbeid og/eller studier.

5. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

v e d t a k t i l l o v

om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 4-4 a andre ledd første punktum skal lyde:

Barneverntjenesten kan samtykke i plassering av et barn i et konkret fosterhjem eller en institusjon i Norge etter *en anmodning fra* en stat som har tiltrådt konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn.

§ 4-4 a nytt tredje ledd skal lyde:

Når det som følge av krigen i Ukraina er nødvendig å evakuere barn som er under omsorg av ukrainske myndigheter, kan barneverntjenesten samtykke i plassering av barn i et fosterhjem eller en institusjon i Norge etter en anmodning fra ukrainske myndigheter dersom:

- a. Plasseringen er forsvarlig og til barnets beste.
- b. Det er inngått en avtale med kompetente ukrainske myndigheter.
- c. Vilkår for plassering etter artikkel 33 i konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn, er oppfylt.

Barneverntjenesten skal sørge for at barnet registreres med søknad om beskyttelse eller søknad om opphold hos utlendingsmyndighetene. Dersom barnet har vanlig bosted i Norge når den ekstraordinære situasjonen opphører, skal barneverntjenesten vurdere om vilkårene for å anmode om en overføring av jurisdiksjon til barnets tidligere bostedsstat er oppfylt.

§ 5A-1 nytt fjerde til sjette ledd skal lyde:

Bestemmelsen gjelder også barn under 15 år som har flyktningstatus eller er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse.

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig av kapasitetshensyn for å ivareta det enkelte barnets behov, kan tilbudet etter første ledd også være opphold i et familiebasert botilbud. Slike botilbud skal fylle kravene som stilles til fosterforeldre etter § 4-22 med forskrifter. Når barnet har opphold i et familiebasert botilbud, har Barne-, ungdoms- og familieetaten omsorgsansvaret for barnet og ansvaret for kartleggingen etter § 5A-6. Botilbudet utøver omsorgsansvaret på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten.

Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for godkjenning, opplæring og oppfølging av det familiebaserte botilbudet, og for oppfølgingen av barnet. Ansvaret for oppfølging tilsvarer oppfølgingsplikten etter § 4-22 med forskrift og plikten til å fatte oppfølgingsvedtak etter § 5A-4. Barne-, ungdoms- og familieetaten

er også ansvarlig for utgifter forbundet med det familiebaserte botilbudet.

§ 5A-4 nytt tredje ledd skal lyde:

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig for at Barne-, ungdoms- og familieetaten eller omsorgs-senteret skal kunne gjennomføre og prioritere sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte, kan fristene etter første ledd forlenges. Fristen for omsorgssenteret til å sende forslag til oppfølgingsvedtak kan utvides til fem uker etter barnets ankomst til senteret. Fristen for Barne-, ungdoms- og familieetaten til å treffe vedtak kan utvides til ti uker etter barnets ankomst til senteret. Barne-, ungdoms- og familieetaten skal orientere statsforvalteren dersom unntaksadgangen tas i bruk. Beslutningen skal begrunnes og dokumenteres.

§ 5A-6 andre ledd andre punktum oppheves.

§ 5A-7 nytt andre ledd skal lyde:

Statsforvalterens tilsynsansvar gjelder også familiebaserte botilbud etter § 5A-1 femte ledd.

§ 6-9 nytt fjerde ledd skal lyde:

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig for at barneverntjenesten skal kunne gjennomføre og prioritere sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte, kan departementet gi midlertidig forskrift om unntak fra fristene i denne paragrafen første ledd og § 4-2 første ledd.

§ 6-10 tredje ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Plikten til å legge fram politiattest etter første punktum gjelder også den eller de som skal ta imot enslige mindreårige i et familiebasert botilbud som nevnt i § 5A-1 femte ledd.

II

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 8-52 nytt tredje ledd lyde:

Første ledd første punktum gjelder ikke overfor et medlem som mottar ugradert avtalefestet pensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning, og som utfører arbeid der avlønningen skjer etter særskilt sats for pensjonistavlønning for tjeneste som er nødvendig for å ivareta et ekstraordinært personellbehov i forbindelse med personer fordrevet fra Ukraina. Unntaket gjelder fra 1. april 2022 til og med 31. desember 2022. Sykepenger som er tilstått i perioden, løper ut ordinær sykepengeperiode.

III

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa gjøres følgende endringer:

§ 2-1 andre ledd andre og nytt tredje punktum skal lyde:

Retten skal oppfyllest så raskt som mogleg og seinast innan *tre månader*. *Dersom det er nødvendig fordi det kjem svært mange fordrevne barn frå Ukraina, kan departementet gi forskrift om mellombels forlenging av tremånadersfristen.*

Nåværende tredje til femte punktum blir fjerde til nytt sjettede punktum.

§ 2-8 femte ledd nytt åttende punktum skal lyde:

Kravet til samtykke gjeld likevel ikkje dersom opplæring gjennom eit særskilt organisert tilbod er nødvendig for å gi nykomne elevar eit forsvarleg opplæringstilbod i ein situasjon der det kjem svært mange fordrevne frå Ukraina.

§ 3-12 femte ledd nytt åttende punktum skal lyde:

Kravet til samtykke gjeld likevel ikkje dersom opplæring gjennom eit særskilt organisert tilbod er nødvendig for å gi nykomne elevar eit forsvarleg opplæringstilbod i ein situasjon der det kjem svært mange fordrevne frå Ukraina.

IV

I lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. skal ny § 2-5 d lyde:

§ 2-5 d *Midlertidige unntak fra plikter*

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig å foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til å sikre at spesialisthelsetjenestens kapasitet ikke overskrides, kan departementet gi forskrift om helt eller delvis unntak fra følgende bestemmelser:

- a. § 2-5 om individuell plan
- b. § 2-5 a om koordinator
- c. § 2-5 c om kontaktlege.

V

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter skal ny § 2-5 d lyde:

§ 2-5 d *Midlertidige unntak fra rettigheter*

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig å kunne foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til å sikre at helse- og omsorgstjenestens kapasitet ikke overskrides, kan departementet gi forskrift om helt eller delvis unntak fra følgende bestemmelser:

- a. § 2-1 b andre ledd andre punktum om fastsettelse av frist for når pasienten senest skal få nødvendig helsehjelp
- b. § 2-1 b fjerde ledd om rett til nødvendig helsehjelp uten opphold ved brudd på frist fastsatt etter andre ledd andre punktum
- c. § 2-2 første ledd første punktum om informasjon om rett til nødvendig helsehjelp

d. § 2-2 første ledd fjerde punktum om informasjon om tidspunkt for når utredning eller behandling skal settes i gang

e. § 2-2 andre ledd om plikt til å kontakte HELFO

f. § 2-3 om rett til fornyet vurdering

g. § 2-4 om rett til fritt behandlingsvalg

h. § 2-5 om rett til individuell plan

i. § 2-5 a om rett til kontaktlege

j. § 2-5 b om rett til koordinator

k. § 2-5 c om rett til barnekoordinator.

VI

I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager gjøres følgende endringer:

§ 14 nytt fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om midlertidig godkjenning ved etablering av barnehager og barnehageplasser som opprettes for å dekke et midlertidig behov som følge av at det kommer svært mange fordrevne barn under opplæringspliktig alder fra Ukraina.

§ 19 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om midlertidig tilskudd til drift av barnehager og barnehageplasser som er godkjent med hjemmel i forskrift etter § 14 fjerde ledd.

VII

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

Ny § 20-9 skal lyde:

§ 20-9 *Midlertidige unntak fra loven*

Når det er nødvendig som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina, kan kommunen etter skriftlig anmodning fra en offentlig myndighet eller fra private tilbydere innen barnehage, skole eller bolig, gjøre unntak fra søknadsplikten. Plan- og bygningsloven § 1-6 andre ledd gjelder ikke. Unntak kan gjøres for oppføring av ny, varig bygning, tidsbestemt bruksendring og plassering av midlertidige bygninger som skal brukes til

- a. innkvartering av asylsøkere og andre Utlendingsdirektoratet gir botilbud til
- b. omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år
- c. barnehage eller skole
- d. bolig.

Unntak etter første ledd kan ikke gjøres hvis det oppstår fare for liv og helse for brukerne, fare for skade på miljø eller kulturminner, tap av naturmangfold eller dyrket eller dyrkbar jord, eller gjennomføringen av en arealplan vanskeligjøres. Bygninger som skal brukes til bolig, kan bare oppføres til varig bruk når området er avsatt til bebyggelse og anlegg i en arealplan og det ikke

finnes andre alternativer som medfører mindre ulemper. Når behovet etter første ledd bortfaller, kan boligen brukes til annet varig boligformål.

Ved tidsbestemt bruksendring eller plassering av midlertidige bygninger skal det fremgå av vedtaket hvor lenge unntaket gjelder. Unntaket kan gjelde for inntil to år.

Departementet kan gi midlertidig forskrift om krav til innhold i og behandling av anmodninger om unntak, nabovarsling, tiltakshavers ansvar, tekniske krav til tiltaket, ansvar og ferdigstillelse.

Ny § 20-10 skal lyde:

§ 20-10 Saksbehandling etter § 20-9

Ved tidsbestemt bruksendring eller plassering av midlertidige bygninger, skal kommunen fatte vedtak innen syv virkedager. Gjelder tiltaket oppføring av bolig til varig bruk, er fristen 14 virkedager. Fristen løper fra den skriftlige anmodningen er mottatt og kan ikke forlenges. Fattes det ikke vedtak innen fristene, kan tiltaket likevel settes i gang på tiltakshavers egen risiko. Dersom det ut fra formålet med anmodningen om unntak er et sterkt behov for rask avgjørelse i saken, skal kommunen fatte vedtak så raskt som mulig etter at anmodningen er mottatt.

Ved oppføring av bolig til varig bruk som berører ansvarsområdet til statlige og regionale myndigheter, skal anmodning om unntak forelegges disse. Fristen løper i den tiden saken er til uttalelse. Statlige og regionale myndigheter skal uttale seg eller fatte vedtak innen fem virkedager fra de mottar saken. Fristen kan ikke forlenges. Kommunen kan behandle og avgjøre saken etter loven her dersom fristen ikke overholdes.

Ved avslag på anmodning om unntak skal kommunen samtidig orientere om andre alternative eiendommer eller egnede bygninger som kan tas i bruk, som kommunen kjenner til.

Kommunens vedtak etter første ledd kan påklages av en part eller andre med rettslig klageinteresse i saken. Klagefristen er syv virkedager fra kommunen har fattet vedtak. En klagesak skal forberedes av kommunen og sendes klageinstansen innen syv virkedager etter at klagen er mottatt. Dersom kommunen ikke overholder fristen, kan klagen tas under behandling av klageinstansen. Klageinstansen skal avgjøre saken innen syv virkedager. Fristene kan ikke forlenges.

VIII

I lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. skal ny § 7-2 b lyde:

§ 7-2 b Midlertidige unntak fra plikter

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig å kunne foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra

til å sikre at den kommunale helse- og omsorgstjenestens kapasitet ikke overskrides, kan departementet gi forskrift om helt eller delvis unntak fra følgende bestemmelser:

- a. § 7-1 om individuell plan
- b. § 7-2 om koordinator
- c. § 7-2 a om barnekoordinator.

IX

I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid skal nytt kapittel 6A lyde:

Kapittel 6A Midlertidige regler for personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34

§ 37 a Unntak fra plikt til å delta i opplæring i mottak

Asylsøkere som er i målgruppen for ordningen med kollektiv beskyttelse, har ikke plikt til å delta i opplæring i mottak etter § 5 i loven her.

§ 37 b Kompetansekartlegging og karriereveiledning

Retten og plikten til å gjennomføre kompetansekartlegging før bosetting etter § 6 i loven her gjelder ikke for personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34.

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å gjennomføre kompetansekartlegging etter § 10 i loven her. Kartleggingen skal bidra til å avklare om vedkommende er kvalifisert for tilgjengelige arbeidsplasser i kommunen, og til at introduksjonsprogrammet etter § 37 c blir tilpasset den enkeltes behov.

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å gjennomføre karriereveiledning etter § 11 i loven her. § 11 fjerde ledd gjelder ikke.

§ 37 c Introduksjonsprogram

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å delta i et introduksjonsprogram etter kapittel 4 i loven her. For øvrig gjelder §§ 8 og 9 i loven her.

Personer som nevnt i første ledd kan delta i programmet i inntil seks måneder dersom de har utdanning på videregående nivå eller høyere fra før. Sluttmålet for programmet skal være overgang til lønnet arbeid, høyere utdanning eller høyere yrkesfaglig utdanning. Programmet kan forlenges med inntil seks måneder. § 13 første, femte og sjette ledd i loven her gjelder.

Personer som nevnt i første ledd kan delta i et program etter § 13 tredje eller fjerde ledd i loven her dersom de ikke har utdanning på videregående nivå fra før. § 13 første, femte og sjette ledd gjelder.

Programmet etter andre eller tredje ledd skal minst bestå av arbeids- eller utdanningsrettede elementer og et språktilbud. For deltagere som har barn under 18 år, skal også kurs i foreldreveiledning inngå. Det samme gjelder for deltagere som får barn i løpet av programmet. Kravene i § 14 første ledd bokstav a, b og c og kravet i § 14 fjerde ledd om at programmet skal være på fulltid, gjelder ikke. Dersom forhold på kommunens side medfører at programmet må være på deltid, skal det utbetales introduksjonsstønad tilsvarende deltagelse på fulltid.

Retten til å delta i et introduksjonsprogram etter andre eller tredje ledd gjelder også for personer som har gått ut i arbeid og tidligere har avvist eller avbrutt deltagelse i programmet. § 3 tredje ledd gjelder ikke.

Kommunen skal, samtidig som det treffes vedtak om introduksjonsprogram, utarbeide en integreringsplan. Planen skal utarbeides sammen med deltageren og utformes på bakgrunn av gjennomført kompetansekartlegging og en vurdering av hvilke elementer deltageren kan nyttiggjøre seg. Planen skal minst inneholde deltagerens sluttmaal for programmet, programmets varighet, elementene i programmet og klagemuligheter. Kommunen avgjør innholdet i integreringsplanen dersom det er uenighet mellom kommunen og den enkelte. §§ 15 og 16 gjelder ikke.

Departementet kan gi forskrift om hva som regnes som utdanning på videregående nivå etter paragrafen her.

§ 37 d *Opplæring i norsk*

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å delta i opplæring i norsk etter kapittel 6 i loven her. De har ikke rett eller plikt til opplæring i samfunnskunnskap. For øvrig gjelder § 26.

Retten til opplæring i norsk gjelder i ett år fra oppstartstidspunktet. For øvrig gjelder §§ 30 og 32 i loven her. Deltagere i opplæringen bør oppnå et minimumsnivå i norsk. Plikten til å avlegge prøver etter § 37 gjelder ikke. Kommunen skal likevel sørge for at deltagerne får mulighet til å avlegge gratis avsluttende prøve i norsk.

Kommunen skal, samtidig som det treffes vedtak om opplæring i norsk, utarbeide en norskplan. Norskplanen skal inneholde deltagerens norskmål, omfanget av opplæringen og klagemuligheter. § 34 gjelder ikke.

§ 37 e *Forskriftshjemmel*

Når det er nødvendig for å tilpasse integreringstiltak til personer som er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse etter utlendingsloven § 34, kan departementet gi midlertidig forskrift om

- a. målgruppene for og rettigheter og plikter til opplæring i mottak, introduksjonsprogram og opplæring

i norsk og samfunnskunnskap etter §§ 5, 8, 26, § 37 c og 37 d

- b. retten til karriereveiledning etter §§ 11 og 37 b
 - c. utsettelse av frister for oppstart av introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter §§ 12, 30, 37 c og 37 d
 - d. kravene til innhold i introduksjonsprogrammet etter §§ 14 og 37 c
 - e. retten til, beregningen av og reduksjon i introduksjonsstønad etter kapittel 5 ved deltagelse i introduksjonsprogram etter § 37 c
 - f. varigheten og omfanget av opplæring og kravene til opplæringen etter §§ 30 til 33 og 37 d
 - g. prøver i norsk og samfunnskunnskap etter § 37.
- Forskrifter etter første punktum kan fravike bestemmelsene som nevnt i bokstav a til g.

Dersom kapasitetshensyn i kommunen eller fylkeskommunen gjør det nødvendig, kan en midlertidig forskrift etter første ledd også fravike kravene som følger av bestemmelsene som nevnt i første ledd bokstav a til g, for andre enn personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34.

X

I lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern gjøres følgende endringer:

Ny § 2-7 skal lyde:

§ 2-7 *Midlertidig adgang til unntak fra frister*

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig for at barnevernstjenesten skal kunne gjennomføre sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte, kan departementet gi midlertidig forskrift om unntak fra fristene i § 2-1 første ledd og § 2-2 annet ledd.

§ 3-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Når det som følge av krigen i Ukraina er nødvendig å evakuere barn som er under omsorg av ukrainske myndigheter, kan barnevernstjenesten samtykke i plassering av barn i et fosterhjem eller en institusjon i Norge etter en anmodning fra ukrainske myndigheter, dersom

- a. plasseringen er forsvarlig og til barnets beste
- b. det er inngått en avtale med kompetente ukrainske myndigheter
- c. vilkår for plassering etter artikkel 33 i konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn er oppfylt.

Barnevernstjenesten skal sørge for at barnet registreres med søknad om beskyttelse eller søknad om opphold hos utlendingsmyndighetene. Dersom barnet har vanlig bosted i Norge når den ekstraordinære situasjonen opphører, skal barnevernstjenesten vurdere om vilkå-

rene for å anmode om en overføring av jurisdiksjon til barnets tidligere bostedsstat er oppfylt.

§ 11-1 nytt fjerde til sjette ledd skal lyde:

Bestemmelsen gjelder også barn under 15 år som har flyktningstatus eller er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse.

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig av kapasitetshensyn og for å ivareta det enkelte barnets behov, kan tilbudet etter første ledd også være opphold i et familiebasert botilbud. Slike botilbud skal fylle kravene som stilles til fosterforeldre etter § 9-3 med forskrift. Når barnet har opphold i et familiebasert botilbud, har Barne-, ungdoms- og familieetaten omsorgsansvaret for barnet og ansvaret for kartleggingen etter § 11-4. Botilbudet utøver omsorgsansvaret på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten.

Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for godkjenning, opplæring og oppfølging av det familiebaserte botilbudet og for oppfølgingen av barnet. Ansvaret for oppfølging tilsvarer oppfølgingsplikten etter § 9-6 med forskrift og plikten til å fatte oppfølgingsvedtak etter § 11-3. Barne-, ungdoms- og familieetaten er også ansvarlig for utgifter forbundet med det familiebaserte botilbudet.

§ 11-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig for at Barne-, ungdoms- og familieetaten eller omsorgs-senteret skal kunne gjennomføre og prioritere sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte, kan fristene etter første ledd forlenges. Fristen for omsorgssente-

ret til å sende forslag til oppfølgingsvedtak kan utvides til fem uker etter barnets ankomst til senteret. Fristen for Barne-, ungdoms- og familieetaten til å treffe vedtak kan utvides til ti uker etter barnets ankomst til senteret. Barne-, ungdoms- og familieetaten skal orientere statsforvalteren dersom unntaksadgangen tas i bruk. Beslutningen skal begrunnes og dokumenteres.

§ 12-11 fjerde ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Plikten til å legge fram politiattest i samsvar med første punktum gjelder også den eller de som skal ta imot enslige mindreårige i et familiebasert botilbud som nevnt i § 11-1 femte ledd.

§ 17-3 andre ledd nytt andre punktum skal lyde:

Tilsynsansvaret gjelder også familiebaserte botilbud etter § 11-1 femte ledd.

XI

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid.
2. Del I til X i loven oppheves 1. juli 2023.
3. Kongen kan gi nærmere overgangsregler for ikraft-tredelsen av loven og for opphevelsen av loven.

B.

Dokument 8:141 L (2021–2022) – Representantfor-slag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur og Mari Holm Lønseth om å innføre en beredskapshjem-mel i plan- og bygningsloven for å håndtere en stor flyktningtilstrømming – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 23. mai 2022

Lene Vågslid

leder

Siri Gåsemyr Staalesen

ordfører

**DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT**

Kommunal- og distriktsministeren

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/3000-3

18. mars 2022

**Dokument 8:141 L (2021-2022) Representantforslag fra
stortingsrepresentantene Mudassar Kapur og Mari Holm Lønseth**

Jeg viser til brev av 10. mars fra Kommunal- og forvaltningskomiteen, der jeg blir bedt om å vurdere Dokument 8:141 L (2021-2022) – Representantforslag om å innføre en beredskapshjemmel i plan- og bygningsloven for å håndtere en stor flyktning tilstrømming.

Min uttalelse er samordnet med justis- og beredskapsministeren.

Siden invasjonen av Ukraina for tre uker siden, har så langt nærmere tre millioner ukrainere flyktet. Dette er ifølge UNHCR den flyktningsituasjonen som har utviklet seg raskest i verden siden andre verdenskrig.

Selv om flertallet av ukrainere har flyktet til omkringliggende naboland, og i særlig grad Polen, må Norge være forberedt på en massetilstrømming av ukrainere som søker beskyttelse. Regjeringen har iverksatt en ordning som innebærer at personer som er fordrevet fra Ukraina, vil kunne gis midlertidig kollektiv beskyttelse. Selv om ordningen forenkler prosessene, vil det likevel være behov for kortvarig opphold på flyktningmottak frem til bosettingen skjer.

Som stortingsrepresentantene peker på, haster det med å bygge opp kapasitet for midlertidig innkvartering. Dette er UDI allerede godt i gang med. Som et første skritt har UDI inngått avtaler på rundt 8 000 mottaksplasser. En ytterligere oppskalering av mottakskapasiteten vil imidlertid være nødvendig blant annet for å være forberedt på økte ankomster i tiden fremover. Jeg er helt enig med representantene i at denne krevende situasjonen tilsier at det

ikke er tid til å følge de ordinære saksbehandlingsprosessene som plan- og bygningsloven legger opp til. Det er derfor uten tvil et behov for å kunne fravike plan- og bygningsloven.

Allerede 3. mars tok Justis- og beredskapsdepartementet kontakt med mitt departement for å få på plass unntak fra plan- og bygningsloven. Mitt departement fikk samtidig tilsvarende henvendelser fra kommunene Oslo og Tromsø.

Plan- og bygningsloven har en del forskriftshjemler, først og fremst til byggesaksdelen av loven. Dette gjorde det mulig for meg å vedta en forskrift som legger til rette for raskere etablering av midlertidige innkvarteringsløsninger for ukrainere som søker beskyttelse. Forskriften ble vedtatt 7. mars, og trådte i kraft samme dag.

Den midlertidige forskriften innebærer i korte trekk følgende:

- i. Myndigheten til å gi unntak fra kravet til søknad og tillatelse for flyktningmottak er lagt til kommunene
- ii. Dersom kortvarig bruksendring eller plassering av bygninger er avhengig av søknad om dispensasjon fra plan, gjelder det egne tidsfrister for både kommunen og statlige myndigheter som er berørt. Kommunen gis rett til å behandle og avgjøre dispensasjonen dersom statlige myndigheter ikke overholder fristene.
- iii. Ved eventuell klage på at det gis eller ikke gis unntak, gjelder det egne tidsfrister for behandling av klagene.
- iv. Det er gitt noen unntak fra krav i byggteknisk forskrift (TEK17), og fra krav om nabovarsel og ferdigattest

Med de forskriftshjemlene som er i plan- og bygningsloven, vil det ikke være mulig å gi like omfattende unntak som representantforslaget åpner for. Blant annet vil det ikke være mulig å gjøre fullstendig unntak fra kravene til dispensasjon fra arealplan etter plan- og bygningsloven.

Foreløpig vurderer jeg at den midlertidige forskriften som er vedtatt, er tilstrekkelig for å få på plass tilstrekkelig mottakskapasitet. Samtidig må vi ta høyde for at dette er en svært uforutsigbar situasjon, hvor behovene for unntak kan endre seg svært raskt. Foreløpige anslag fra Beregningsutvalget for utlendingsforvaltningen er at Norge må være beredt til å ta imot 30 000 ukrainere i år. Dette tallet kan bli høyere. Til sammenligning har kommunene meldt tilbake at de kan bosette 22 000. For å få på plass god nok beredskap for både mottak og senere bosetting, kan jeg ikke utelukke behov for mer omfattende unntak også fra kravene som gjelder til dispensasjon fra arealplan. I så tilfelle vil det være nødvendig med lovendring.

Fordi situasjonen er så dramatisk og uforutsigbar, mener jeg det kan være fornuftig å få på plass en samlet og tydelig beredskapshjemmel for å kunne håndtere flyktningkrisen vi står overfor. Jeg mener også at det er nødvendig at en eventuell beredskapshjemmel gir mulighet til å gjøre midlertidig unntak fra krav om dispensasjon, for å sikre effektive og raske prosesser i etableringen av både mottak og tilstrekkelig med boliger. Jeg støtter derfor det

jeg oppfatter er representantenes intensjon med forslaget som er fremmet i Dokument 8:141 L (2021-2022).

Jeg tillater meg likevel å peke på enkelte forhold som bør vurderes nærmere. Det ene er at den foreslåtte beredskapshjemmelen favner videre enn det som er strengt nødvendig. Slik forslaget er utformet, er den ikke avgrenset til bare å gjelde ved en flyktningkrise. Den vil også omfatte pandemi, naturkatastrofe, krig med mer. Dersom formålet er å få på plass en beredskapshjemmel for å kunne håndtere flyktningkrisen, anbefaler jeg at lovforslagets tittel og innhold begrenses til å regulere dette særskilt.

Det andre er at forslaget i Dokument 8:141 L (2021-2022) legger opp til at det er departementet som skal ha myndigheten til å beslutte unntak fra plan- og bygningsloven. Jeg mener vi i stedet bør videreføre ansvarsforholdet som allerede følger av plan- og bygningsloven, ved at myndigheten til å gi unntak gis til kommunene. Kommunene har nødvendig lokalkunnskap og kompetanse, og det er også de som har oversikt over og ansvar for kritisk infrastruktur. Jeg mener derfor dette vil sikre mer effektive prosesser, i tillegg til at det bygger opp under nærhetsprinsippet, som går ut på at kriser organisatorisk skal håndteres på lavest mulig nivå.

Erfaringene mitt departement har hatt med å gi kommunene myndighet til å gi unntak fra plan- og bygningsloven, blant annet i forbindelse med pandemien, har vært udelt positive. Min vurdering er derfor at det ikke er behov for at departementet gis den utvidede fullmakten som representantforslaget legger opp til.

Jeg vil også anbefale at det går klart fram av en eventuell beredskapsbestemmelse, at det ikke kan gis unntak dersom det aktuelle tiltaket innebærer fare for liv og helse, eller det kan føre til skade på miljø, kulturminner, tap av naturmangfold, dyrket eller dyrkbar jord. Vil for eksempel tidsbestemt bruksendring kunne føre til fare for skade på bygning som i plan er regulert til bevaring, vil det ikke være grunnlag for å gi unntak. Kommunen skal heller ikke gi unntak dersom krav som skal ivareta personsikkerhet ikke er oppfylt, jf. «fare for liv og helse». Eksempel på dette kan være at det er betydelige mangler ved brannsikkerheten til bygningen.

Jeg tillater meg på denne bakgrunn å foreslå enkelte justeringer i det foreliggende lovutkastet.

Jeg gjør for ordens skyld oppmerksom på at tidligere § 20-9, som var en midlertidig beredskapshjemmel som ble utarbeidet i forbindelse med pandemien, ble opphevet 1. desember 2021. En eventuell ny beredskapshjemmel for å kunne håndtere flyktningkrisen, vil dermed bli § 20-9.

I

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling skal ny § 20-9 lyde:

§ 20-9 Midlertidige unntak ved ekstraordinær tilstrømning av personer som søker beskyttelse

Dersom tilstrømningen av personer som søker beskyttelse er eller kan ventes å bli ekstraordinær, og det er nødvendig med rask etablering av innkvarteringsplasser og boliger som ikke kan håndteres innenfor lovens ordinære saksbehandlingsprosesser, kan kommunene gi midlertidig unntak fra krav om søknad og tillatelse for tidsbestemt bruksendring og plassering av midlertidige bygninger. Unntak kan ikke gis hvis det oppstår fare for liv og helse for brukerne, fare for skade på miljø eller kulturminner, eller tap av naturmangfold eller dyrket eller dyrkbar jord. Departementet kan gi forskrift om unntak fra krav til dispensasjon, krav til kommunenes behandling av unntak, saksbehandlingsfrister, varigheten av midlertidige tiltak, nabovarsling, tekniske krav til tiltaket, ansvar og ferdigstillelse.

Paragrafen oppheves 1. januar 2024.

II

Loven trer i kraft straks.

Dersom Stortinget skulle ønske det, er Kommunal- og distriktsdepartementet tilgjengelig for ytterligere bistand. Jeg ser fram til Stortingets behandling av forslaget.

Med hilsen

Bjørn Arild Gram

**DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortingets presidentskap
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/2006-

13. mai 2022

Rettebrev - Prop. 107 L (2021-2022)

Jeg viser til Prop. 107 L (2021–2022) om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina.

I proposisjonens punkt 7.5.5 har det blitt en feil i omtalen av den økte bevilgningen til norskopplæringsordningen. I syvende avsnitt står det: «Departementet har lagt til grunn at den økte bevilgningen vil kunne gi 10 000 personer i målgruppen norskopplæring for inntil 5000 kroner, som vil tilsvare 80-100 timer digital opplæring.»

Det er riktig at den økte bevilgningen vil kunne gi 10 000 personer i målgruppen norskopplæring for inntil 5000 kroner, men det er ikke riktig at dette vil tilsvare 80-100 timer digital opplæring. Det riktige timetallet skal være om lag 50 timer digital opplæring. Jeg anmoder om at kommunal- og forvaltningskomiteen gjøres oppmerksom på dette.

I forslaget til lovvedtak punkt IX om endringer i integreringsloven har det blitt en feil i forslaget til § 37 c. I fjerde ledd fjerde punktum står det: «Kravene i § 14 første ledd bokstav a og b og andre ledd og kravet i § 14 fjerde ledd om at programmet skal være på fulltid, gjelder ikke.»

Det følger av omtalen i proposisjonen for øvrig, herunder i de generelle merknadene i punkt 7.5.4 og spesialmerknadene i punkt 14.9, at det er ment å gjøre unntak fra kravene i § 14 første ledd bokstav a, b og c og at andre ledd om kurs i foreldreveiledning skal gjelde. Jeg anmoder derfor om at fjerde ledd fjerde punktum i forslaget til ny § 37 c endres til «Kravene i § 14 første ledd bokstav a, b og c og kravet i § 14 fjerde ledd om at programmet skal være på fulltid, gjelder ikke» og at kommunal- og forvaltningskomiteen gjøres oppmerksom på dette.

Jeg presiserer at endringen i forslaget til § 37 c vil innebære at forslaget til lovvedtak er i tråd med forslaget slik det omtales for øvrig i proposisjonen.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, reading "Marte Mjøs Persen". The signature is written in a cursive, flowing style.

Marte Mjøs Persen

Kopi

Kommunal- og forvaltningskomiteen i Stortinget

**DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Kommunal- og forvaltningskomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
2022/2077

Vår ref
22/2267-

Dato
16. mai 2022

Svar på spørsmål fra Høyre-fraksjonen i kommunal- og forvaltningskomiteen - Prop. 107 L (2021-2022)

Jeg viser til henvendelse 12. mai 2022, der kommunal- og forvaltningskomiteens medlemmer fra Høyre stiller fem spørsmål som ledd i saksbehandlingen av Prop. 107 L (2021–2022) Midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina.

Svar på spørsmål 1

Forslaget innebærer at forholdet mellom introduksjonsstønad og inntektsgivende arbeid vil bli regulert i forskrift. Departementet vil utarbeide forskrift innen kort tid etter vedtakelsen av de midlertidige lovendringene.

Svar på spørsmål 2

Forslaget innebærer ikke en ubetinget rett for den enkelte til å velge engelskopplæring. Etter forslaget til § 37 c sjette ledd fjerde punktum avgjør kommunen innholdet av integreringsplanen, som i praksis er innholdet av introduksjonsprogrammet, dersom det er uenighet mellom kommunen og den enkelte.

Som det fremgår i punkt 7.5.4 i Prop. 107 L er regjeringen oppmerksom på at noen vil ønske å lære engelsk istedenfor norsk. For å sikre fleksibilitet brukes derfor begrepet «språktilbud» i forslaget til § 37 c fjerde ledd. Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34 har etter forslaget til § 37 d rett til å delta i opplæring i norsk og kommunen har plikt til å sørge for slik opplæring. For deltagere i introduksjonsprogram som ikke ønsker å ha opplæring i norsk som del av programmet, vil kommunen ha plikt til å sørge for et språktilbud etter forslaget til § 37 c. Når det gjelder et språktilbud i engelsk legges det primært opp til at dette vil dekkes gjennom engelsktrening for personer som er fordrevet fra Ukraina gjennom ordningen *Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner*. Kommunene kan

også tilby engelskopplæring. Regjeringen vil følge med på situasjonen og vurdere iverksetting av et mer formelt engelskopplæringstilbud hvis etterspørselen etter det viser seg å være stor.

Svar på spørsmål 3

Etter forslaget til § 37 c femte ledd, gjelder retten til å delta i et introduksjonsprogram etter andre eller tredje ledd også for personer som har gått ut i arbeid og tidligere har avvist eller avbrutt deltagelse i programmet. Det er ikke foreslått begrensninger i retten for personer som selv har valgt å avslutte arbeidsforholdet og retten vil dermed gjelde også for dem.

Svar på spørsmål 4 og 5

Etter utlendingsloven kapittel 11 A skal enslige, mindreårige asylsøkere få oppnevnt en representant som skal ivareta den mindreåriges interesser i asylsaken, samt utføre oppgaver som tilkommer en verge i henhold til vergemålsloven. Representanten skal blant annet påse at den mindreåriges omsorgsbehov blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte, men representanten har ikke ansvar for den mindreåriges forsørgelse og daglige omsorg. I lovproposisjonens punkt 5.5.5 tolker departementet det slik at bestemmelsene om representant også gjelder for enslige mindreårige som søker om kollektiv beskyttelse etter utlendingsloven § 34. Med andre ord vil ordningen også gjelde barna fra Ukraina. Å gi Bufetat adgang til å gi barnet plass i et familiebasert tilbud i stedet for plass i et omsorgssenter, endrer ikke på dette. Barn som får plass i et familiebasert botilbud vil dermed ha samme rett til representant som et barn med plass i omsorgssenter. Vilkårene for oppnevning og opplæring av representanter er nedfelt i utlendingsloven kapittel 11 A.

Representanten vil normalt være en annen person enn den barnet bor hos i et familiebasert botilbud. For øvrig vil ikke endringer i barnevernslovens tilsyns forskrift påvirke barnets adgang til å ha en representant. Utlendingslovens kapittel 11A vil altså fortsatt gjelde for disse barna.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Kommunal- og forvaltningskomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/2270-

18. mai 2022

Svar på spørsmål fra SV-fraksjonen i kommunal- og forvaltningskomiteen - Prop. 107 L (2021-2022)

Jeg viser til henvendelse 12. mai 2022, der komiteens medlem fra SV ber om lovteknisk bistnad knyttet til forslaget om nytt kapittel 6A i integreringsloven.

Det bes om lovteknisk bistand til bestemmelser om opplæring i mottak, kompetansekartlegging før bosetting, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og forskriftshjemmel.

Opplæring i mottak

Jeg vil gjøre oppmerksom på at integreringsloven § 5 kun regulerer en plikt til å delta i opplæring, ikke en rett. Et forslag om rett, men ikke en plikt til opplæring i norsk i mottak, vil dermed innføre en rettighet som ikke følger av regelverket per i dag.

En bestemmelse om rett, men ikke plikt, til å delta i opplæring i mottak kan se slik ut, med endringer fra forslaget i brevet i kursiv:

§ 37 a *Opplæring i mottak*

Asylsøkere som er i målgruppen for ordningen med kollektiv beskyttelse, har rett, men ikke plikt til å delta i opplæring i norsk i mottak etter § 5 i loven her. Plikt til å delta i opplæring i samfunnskunnskap i mottak etter § 5 i loven *her* gjelder ikke for *asylsøkere* som er i målgruppen for kollektiv beskyttelse.

Kompetansekartlegging før bosetting

Jeg vil gjøre oppmerksom på at plikten til å sørge for kompetansekartlegging før bosetting etter integreringsloven påligger vertskommuner for mottak og at forslaget dermed innebærer at vertskommunene må sørge for kartleggingen.

Etter forslaget i brevet er det noe uklart hvorvidt resten av § 6, herunder formålet med kartleggingen, skal gjelde. Jeg har tatt utgangspunkt i at resten av § 6 er ment å gjelde. Med den skisserte endringen kan § 37 b første ledd for eksempel se slik ut:

§ 37 b første ledd:

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å gjennomføre kompetansekartlegging før bosetting etter § 6 i loven her. Kartleggingen skal omfatte utdannings- og yrkesbakgrunn.

Rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap i introduksjonsprogrammet

Dersom det primære ønsket om at dagens regulering av opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal opprettholdes for personer med kollektiv beskyttelse inkluderer rett og plikt til å delta i opplæringen, krav om å oppnå et minimumsnivå i norsk, varighet på inntil tre år eller 18 måneder avhengig av utdanningsbakgrunn og plikt til å avlegge avsluttende prøver, kan forslaget til § 37 d strykes.

Sekundært uttales det at regjeringens forslag om rett til opplæring i norsk i ett år, må suppleres med at deltakere i introduksjonsprogrammet som et minimum får 25 timer samfunnskunnskap, med bolken «utdanning, kompetanse og arbeidsliv». I forslaget i brevet er 25 timer opplæring lagt inn i § 37 d, som gjelder opplæring i norsk. Det er dermed noe uklart om rett til opplæring i samfunnskunnskap kun skal gjelde for deltakere i introduksjonsprogrammet eller om det også skal gjelde de som bare deltar i opplæringen etter § 37 d.

Etter forslaget til § 37 c fjerde ledd i Prop. 107 L, skal introduksjonsprogrammet inneholde arbeids- eller utdanningsrettede elementer, et språktilbud og kurs i foreldreveiledning for deltakere som har barn eller som får barn i løpet av programmet. Språktilbudet må ikke være opplæring i norsk. Forslaget til § 37 d regulerer opplæring i norsk, men ikke nødvendigvis språktilbudet i introduksjonsprogrammet. Hvis hensikten er at opplæring i samfunnskunnskap skal være en del av introduksjonsprogrammet, bør det tas inn i § 37 c fjerde ledd at programmet også skal inneholde opplæring i samfunnskunnskap. Da vil det ikke være naturlig å gjøre unntak fra § 14 bokstav b, slik det er foreslått i § 37 c fjerde ledd fjerde punktum.

§ 37 c fjerde ledd kan da se slik ut, jf. også rettebrev datert 13. mai 2022:

Programmet etter andre eller tredje ledd skal minst bestå av arbeids- eller utdanningsrettede elementer, et språktilbud og *opplæring i samfunnskunnskap*. For deltagere som har barn under 18 år, skal også kurs i foreldreveiledning inngå. Det samme gjelder for deltagere som får barn i løpet av programmet. Kravene i § 14 første ledd *bokstav*

a og c og kravet i § 14 fjerde ledd om at programmet skal være på fulltid, gjelder ikke. Dersom forhold på kommunens side medfører at programmet må være på deltid, skal det utbetales introduksjonsstønad tilsvarende deltagelse på fulltid.

Hvis det bare er deltakere i introduksjonsprogram som skal ha rett til opplæring i samfunnskunnskap, bør omfanget av opplæringen reguleres i forskrift. Hvis også andre enn deltakere i introduksjonsprogram skal ha rett til opplæring i samfunnskunnskap, må § 37 d også endres. Jeg mener at det i så fall bør reguleres i forskrift hvilken modul fra læreplanen i samfunnskunnskap det skal gis opplæring i. Etter dette kan § 37 d for eksempel se slik ut:

§ 37 d *Opplæring i norsk og samfunnskunnskap*

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter kapittel 6 i loven her. For øvrig gjelder § 26.

Retten til opplæring i norsk og *samfunnskunnskap* gjelder i ett år fra oppstartstidspunktet. For øvrig gjelder §§ 30 og 32 i loven her. Deltagere i opplæringen i *norsk* bør oppnå et minimumsnivå i norsk. Deltagere i opplæringen i samfunnskunnskap har rett til 25 timer opplæring. § 33 *gjelder ikke*. Plikten til å avlegge prøver etter § 37 gjelder ikke. Kommunen skal likevel sørge for at deltagerne får mulighet til å avlegge gratis avsluttende prøve i norsk.

Kommunen skal, samtidig som det treffes vedtak om opplæring i norsk og *samfunnskunnskap*, utarbeide en norskplan. Norskplanen skal inneholde deltagerens norskmål, omfanget av opplæringen og klagemuligheter. § 34 gjelder ikke.

Forskriftshjemmel

Jeg forstår brevet slik at det er ønskelig med lovteknisk bistand til å formulere en § 37 e som ikke åpner for innskrenkning av rettigheter og som ikke inkluderer forslaget til § 37 e første ledd bokstav c og siste ledd.

Jeg gjør oppmerksom på at en forskriftshjemmel som omtalt i brevet ikke vil åpne for å lempe på pliktene for kommuner og fylkeskommuner for å gjøre dem i stand til å håndtere et høyt antall ankomster. Slik integreringsloven er bygget opp når det gjelder rettigheter og plikter for deltakerne på den ene siden og plikter for kommunen på den andre siden, vil lemping av pliktene for kommunene og fylkeskommunene medføre innskrenkning i rettighetene til deltakerne. Tilsvarende vil utvidelse av rettigheter for deltakerne medføre utvidelse av pliktene for kommuner og fylkeskommuner.

For å imøtekomme anmodningen har jeg sett det som nødvendig å omstrukturere forslaget til forskriftshjemmel. Noen deler av punktlisten i det opprinnelige forslaget vil ikke passe inn dersom det kun skal være aktuelt å utvide rettigheter, og er dermed fjernet.

Forslaget til § 37 e første ledd bokstav e omtales ikke særskilt i anmodningen. Jeg mener at det er nødvendig å opprettholde forslaget om hjemmel for å fastsette forskrift om forholdet mellom introduksjonsstønaden og egen inntekt, herunder avkorting av stønaden ved

kombinasjon av deltidsprogram og arbeid utenfor programmet. Jeg har foreslått å ta dette ut i et eget ledd.

Etter dette kan § 37 e for eksempel se slik ut:

§ 37 e Forskriftshjemmel

Departementet kan gi midlertidig forskrift om utvidelse av:

- a. målgruppene for opplæring i mottak, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter §§ 5, 8, 26, 37 c og 37 d
- b. kravene til innhold i introduksjonsprogrammet etter §§ 14 og 37 c
- c. varigheten og omfanget av opplæring og kravene til opplæringen etter §§ 30 til 33 og 37 d
- d. retten til prøver i norsk og samfunnskunnskap etter § 37

Forskrifter etter første punktum kan fravike bestemmelsene som nevnt i bokstav a til d.

Når det er nødvendig for å tilpasse integreringstiltak til personer som er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse etter utlendingsloven § 34, kan departementet gi midlertidig forskrift om retten til, beregningen av og reduksjon i introduksjonsstønadene etter kapittel 5 ved deltagelse i introduksjonsprogram etter § 37 c.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen

